Redacţiunea, Administraţiunea, şi Tipografia
Braşov, piaţa mare Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următórele Birourĭ de anunciurĭ:
în Viena: *M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks Nachfolger; Anton Oppelik, J. Dannebcr*, în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*; în Bucuresci: *Agence Havas*, Succursale de Roumanie; în Hamburg: *Karolyi & Liebmann.*
Preţul inserţiunilor: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

# GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔR DE DUMINECĂ 28)

„Gazeta" iese în fiă-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectori.
Abonamentul pentru Braşov
administraţiunea, piaţa mare, Têrgul Inului Nr. 30 etagiu I.: pe un an 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 155.—Anul LIX. Braşov, Duminecă, 14 (26) Iulie. 1896.

## Francisc Iosif I. la Bucuresci.

Despre însĕmnatul eveniment al visitei monarchului nostru la Curtea română s'a scris mult prin gazetele dinăuntru şi dinafară în dilele din urmă.

Scim, că domnitorii României, Serbiei şi Bulgariei au promis, că vor lua parte în persónă la serbarea deschiderei Porţilor de fier, lângă Orşova, care o va deschide împĕratul Francisc Iosif. De aci Maiestatea Sa va merge sĕ visiteze pe Regele Carol la Bucurescĭ şi la Sinaia, unde, se dice, va petrece câte-va dile. Se înţelege, că Monarchul nostru va fi primit în România cu mare pompă, Regele va pleca înaintea luĭ pân' la Craiova spre întêmpinare; se va face mare revistă militară cu un corp întreg de armată pe platoul dela Cotrocenĭ etc. etc.

S'a dis mai ales de cătră fóia ministrului de esterne austro-ungar, contele Goluchowski, că raporturile dintre Austro-Ungaria şi România sunt aşedate pe temeiŭ tare şi că visita împĕratului nostru trebue sĕ fiă negreşit bine primită în tótă monarchia nóstră, ca o dovadă, că mersul firesc al lucrurilor ni-a adus apropierea politică a unui stat, care, ca şi noi, voesce pacea şi a căruĭ nisuinţă energică de-a propăşi trebue sĕ deştepte simpatiile nóstre.

Sunt fórte frumóse tóte acestea şi credem, că nimenĭ în Austro-Ungaria nu se uită cu ochĭ rĕĭ la amicabilele raporturĭ cu statul român, Dér orĭ cum am întórce-o şi am suci-o, n'am putĕ trece peste un lucru fórte mare, care întunecă mult acéstă bună prietiniă. Inţelegem încordarea naţională, ce domnesce între Românĭ şi Ungurĭ în genere.

Şi, precum vedem, despre acéstă încordare se ţine sémă şi în cercurile guvernelor nóstre. De aceea Goluchowski cu miniştrii unguresci îşĭ dau tótă silinţa, ca sĕ înduplece pe guvernul român sĕ facă ceva în timpul serbărilor dela tómnă, ca sĕ pară, că s'a mai slăbit şi acéstă încordare. Aşa speréză ei, că la conferenţa interparlamentară de pace, ce se va ţine în Buda-Pesta tot în luna lui Septemvre, vor isbuti a face sĕ ia parte şi câţĭva deputaţĭ din tabĕra guvernului Sturdza.

Orĭ câtă silinţă şi-ar da însĕ guvernele dela noi şi guvernele din România ca sĕ acopere prăpastia, ce s'a deschis între Românĭ şi Ungurĭ prin politica nenorocită a acestora din urmă, nu vor putĕ sĕ facă sĕ piéră amărăciunea, ce s'a aşedat pe fundul paharelor, ce le vor ciocni în semn de amiciţiă domnitorii ambelor state.

De aceea ar fi, după noi, fórte dureros, decă unii deputaţĭ românĭ guvernamentalĭ din Bucurescĭ ar încerca sĕ facă prin mergerea lor la conferenţa interparlamentară din Buda-Pesta un joc de hipocrisiă şi nesinceritate, nedemn de un popor, care, cum dice organul lui Goluchowski, şi-a căştigat un loc onorific în concertul popórelor europene, şi fórte păgubitor pentru marile interese, pe carĭ este întemeiată alianţa între România şi monarchia nóstră. Decă ministrul de esterne Goluchowski, care a fost mulţĭ anĭ ambasador austro-ungar la Curtea română şi care, prin urmare, a avut ocasiune sĕ cunóscă Ţera românéscă: decă, dicem, Goluchowski are în vedere o legătură pe base tarĭ şi neclintite între Austro-Ungaria şi România, în interesul păcii şi al progresului ambelor state, atuncĭ chiar el trebue sĕ dorescă, ca cu o óră mai curênd sĕ se depărteze causele, carĭ amăresc vrênd nevrênd acéstă apropiere politică între marea împĕrăţiă şi înfloritorul stat român dela Dunăre.

Pot sĕ fiă în joc orĭ cât de marĭ interese ale statelor şi totuşĭ în cele din urmă ele vor fi covêrşite de cel mai mare dintre tóte interesele: de interesul de esistenţă şi de conservare etnică al popórelor, fără de carĭ nicĭ statele nu pot dăinui; cu alte cuvinte, cămaşa e mai aprópe de trupul omului şi când acésta va lua foc, el anevoiă se va putĕ gândi la celelalte treburĭ şi afacerĭ de interese ale lui.

N'ar strica, decă în aceste grele vremurĭ ar ţinĕ sémă de acest adevĕr cât se póte mai mult atât domnitorii, carĭ sunt în ajun de-a se întêlni, cât şi miniştrii lor.

A trecut timpul, când capetele încoronate hotărau destinele popórelor, fără sĕ le întrebe şi pe ele despre ceea ce vreu şi doresc, şi orĭ-ce s'ar face în contra dorinţei lor şi póte chiar cu jertfirea unor marĭ interese ale lor, nu va putĕ sĕ iasă bine şi sĕ aducă folos nicĭ domnitorilor, nicĭ popórelor.

---

## Palestina în parlamentul unguresc.

Un bărbat maghiar, care stă în atingere cu cele mai distinse cercurĭ politice unguresci, face sensaţionala descoperire, că în vederea viitórelor alegerĭ de deputaţĭ dietali, nu mai puţin ca *165 de Jidanĭ bogaţĭ* s'au insciinţat ministrului-preşedinte Banffy, că vreu sĕ păşéscă ca candidaţĭ de deputaţĭ, cerênd sprijinul „moral" al guvernului şi declarând tot-odată, că vor urma cu cea mai negrăită credinţă politica lui Banffy şi că vor suporta cheltuelile alegerei din busunarul lor, fără a pretinde nimic din cassa partidei banffyste.

Acelaşĭ bărbat politic publică din incidentul acesta un interesant articol în „Alkotmány", arătând, cât de departe au ajuns Jidanii în Ungaria intr'un timp atât de scurt.

Prin anii 1840 ven'se în dieta din Pojun vorba despre emanciparea Jidanilor. Atuncĭ contele Stefan *Széchenyi*, pe care Ungurii îl numesc „cel mai mare Maghiar", dise: „Decă vĕrsăm în mare un călimar de negrélă, ea se împrăştiă şi nicĭ cât mai puţin nu schimbă colórea apei. Anglia orĭ Francia pot sĕ emancipeze pe Jidanĭ Dér turnând în tăierul nostru cu supă ungurescă un călimar de negrélă, ea nu mai este bună... Eu privesc cestiunea acésta în primul loc nu din punctul de vedere al liberalismului, ci din punctul de vedere al esistenţei naţionale, al susţinerei rassei naţionale."

Vederile lui Szechenyi s'au împlinit. Astădĭ „tăierul cu supă unguréscă" nu mai are miros de supă, ci de usturoiŭ.

In Ungaria se află astădĭ 800,000 de Jidanĭ, pe când în ţĕrĭ neasĕmĕnat mai marĭ, ca de esemplu în Anglia, abia se află cu totul 42,000, în Francia 80,000, în Prusia 284,000 etc. Se póte dice dér cu drept cuvênt, că Ungaria este adĭ patria Jidanilor.

In Decemvre 1884, când proiectul de lege al lui Tisza-Pauler privitor la „căsĕtoria dintre creştinĭ şi israeliţĭ" a fost respins în camera magnaţilor cu o majoritate de 6 voturĭ, Jidanul Mauriciu *Wahrmann* se adresă cătră Haynald cu memorabilele cuvinte: „Eminenţiele Vóstre n'aveţĭ causă de-a vĕ bucura de învingerea de astădĭ. Cine rîde mai târdiu, acela rîde mai bine. Invingerea, ce-aţĭ raportat astădĭ asupra nóstră, ne dă un titul de drept, ca peste puţin timp sĕ batem érăşĭ la pórta parlamentului ungar. Atuncĭ camera magnaţilor s'ar învoi bucuros sĕ ne dea ceea ce astădĭ nu ni-a dat. Atuncĭ însĕ nu ne vom îndestuli cu atât".

Profeţia lui Wahrmann s'a împlinit încă mai curênd póte de cum a credut el, căcĭ prin reformele politice-bisericescĭ li-s'au dat Jidanilor drepturĭ mult mai marĭ, de cum pretindeau ei în 1884.

Astădĭ 165 de Jidanĭ pretind loc în parlament. Ce mai vreţĭ acum? Jidanii nu mai au lipsă de graţia Ungurilor, căcĭ puterea este în mâna lor. Ce este mare adĭ influinţa Jidanilor asupra parlamentului unguresc, încă şi mai mare va fi mâne-poimâne, când parlamentul va fi în mâna lor şi-şĭ vor făuri ei înşi-şĭ legile după cum le va plăcĕ, fără a mai întreba pe Ungurĭ.

---

FOILETONUL „GAZ TRANS."

## Capela de pe Wurmling.

*(N. Lenau).*

Ca o luntre uşurică
Sus capela se ivesce
Şi, pe valurĭ de verdéţă,
Pacĭnică spre cer plutesce.

In amurg intrai odată
In cuprinderea-i pustie:
Vocĭ de preoţĭ, psalmĭ cucernicĭ
Din păreţĭ păreau că 'nvie;

In icónă, sta cu faţa-i
Maica Domnului, plecată,
Negreşit în amintirea
Vremurilor de-altă dată!

Zorile şi asfinţitul
Vin pe rênd sĕ 'i-se 'nchine,
Dér din lume, dintre ómenĭ
La ea nimenĭ nu mai vine.

Sfânt fior se simte 'n taina
Ce aicea stăpânesce,
Par'că până adĭ o rugă
Pe sub bolţĭ mai rĕtăcesce.

Sórele plecând se 'nchină
Din apus capelei sfinte,
Strînse lângă prag frăţesce
Zac tăcutele morminte.

Peste ele şi pe cripte
Pacea tómnei se aşédă,
Colo, paserĭ stolurĭ-stolurĭ
Cătră-amedĭ se depărtéză!

Dórme tot!.... dintre morminte
Unele sunt prăbuşite,
Somnorórse crucĭ se plécă
Peste ele ostenite.

Pomului îi cade frunda
Vêntul sĕrii cum l'adie,
Cum îi cade, când adórme,
Pruncului o jucărie.

Molcomit de obosélă
Morţii de aicea lină,
Tótă vechea lui durere
Sufletu-mĭ şi-o mai alină!

(*„Conv. lit."*) I. Priscu.

---

## Cuptorul de var.

— LEGENDĂ. —

Un împĕrat roman adoptase de fiiu pe un nepot al sĕu, Fulgentius, şi-l crescù la curte. După obiceiul de pe atuncĭ, tinĕrul servea pe lângă unchiul sĕu ca păharnic. Prin deregătoria asta era, necontenit în apropierea tronului. Impĕratul, care nu avea copii, încărca pe tinĕr cu darurĭ şi alte semne de iubire, încât toţĭ îl priveau de urmaş al tronului.

Imprejurare acésta stêrni ură şi pismă în altă rudă a împĕratului, cu numele Malevolens. Acesta avea speranţă sĕ se urce singur pe tron şi, vĕdêndu-se înşelat îşĭ bătea capul sĕ afle cum şi în ce chip ar putĕ sĕ nimicéscă pe tinĕrul sĕu rival?

Intr'una din dile, aflând pe împĕratul singur, dise:

— Dreptule Domn şi stăpâne! sunt servul vostru credincios şi simţul de datoriă îmĭ poruncesce sĕ vĕ fac băgătorĭ de sémă, îndată ce aud un lucru, care privesce onórea Vóstră.

— Vorbesce mai departe, prietinul meu, rĕspunse împĕratul.

— Prea scumpule şi luminate Dómne, rĕspunse viclénul Malevolens, mĕ dóre din tótă inima, că trebue sĕ Vĕ descoper nemulţumirea ticălósă a tinerului, căruia îi arĕtaţĭ atâta dragoste şi îi faceţĭ atâtea bunĕtăţĭ, dér trebue sĕ sciţĭ şi sĕ aflaţĭ, în ce chip mişelesc Vĕ grăesce de rĕu şi Vĕ hulesce cătră toţĭ ómenii. Nu de mult a spus în lumea mare, că astfel de miros greu aveţĭ în gură, încât abia mai e în stare sĕ-şĭ împlinéscă şi mai departe diregĕtoria de păharnic.

Audind împĕratul acestea se nĕcăjì şi dise mânios:

— Spune tu adevĕrul, fără încunjur, este rĕsuflarea mea aşa; cum a dis el?

— Credeţi-mĕ nobile stăpâne, în tótă lumea nu este o rĕsuflare mai plăcută ca a Vóstră. Decă însĕ doriţĭ sĕ Vĕ convingeţĭ de adevĕrul celor dise de mine, nu aveţĭ, decât sĕ priviţĭ la Fulgentius, când Vĕ în-

## „Asociațiunea transilvană“.

**(Adunarea generală a despărțĕmêntului XXXII D.-St.-Martin).**

VALEA TÊRNAVEĬ, Iulie 1896.

În grelele împrejurărĭ politice, în carĭ trăim noi Românii, „Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român“ cu Despărțĕmintele ei rămurite peste întreg cuprinsul Ardealului este o adevĕrată binefacere, ce înaintașii noștri ni-au lăsat moștenire din timpurĭ mai bune, ca în ea și prin ea poporul român asuprit sĕ-șĭ concentreze forțele spiritului, și sĕ-șĭ pună tot entusiasmul sfânt al inimii pentru causa limbei și culturei românescĭ.

„Asociațiunea“ fiind aḑĭ aprópe singura instituțiă națională, ce ne-a mai rĕmas încât-va neatinsă de vitregitatea timpurilor ce străbatem, e cestiune de ambițiă și onóre națională pentru toțĭ Românii, ca s'o sprijinim, s'o întărim și înălțăm la nivelul, ce 'i se cuvine; e o datoriă nedisputată pentru toțĭ fiiĭ iubitorĭ de luminarea și înaintarea nemului lor, de a întra ca membri în rêndurile ei, contribuind pe acéstă cale cu toții la marea luptă a vécului: lupta pentru *cultură națională.*

Un frumos esemplu a dat în privința acésta Despărțĕmêntul XXXII al „Asociațiunei“, care de rêndul acesta și-a ținut adunarea generală ordinară în *Iernut*, la 19 Iulie st. n.

Locul pentru adunare a fost cât se póte de bine ales, Iernutul formând așa, ḑicênd un centru, la care mai cu înlesnire a putut sĕ alerge un respectabil numĕr de cărturarĭ românĭ de pe Têrnave, Mureș, Câmpiă și alte ținuturĭ. Dér nu încape aḑĭ în gândul meu intenția de a zugrăvi icóna posițiunei acestei localitățĭ, care în trécăt fiă ḑis, o face cât se póte de atrăgĕtóre, ba până la un punct óre-care romantică chiar brâul frumos al Murĕșului, pe al căruĭ țĕrm stâng e situat Iernutul. Nicĭ nu risc a deștepta din acest incident reamintirĭ istorice asupra localitățiĭ din cestiune, orĭ a mĕ cufunda în reverii și inspirațiunĭ poetice, când în oglinda majestósă a Mureșului cetesc par'că și acum măririle trecute și suferințele presente ale poporului, care adeseorĭ și-a înecat jalea și suspinul în valurile lui.

**Adunarea.** Dér, ca sĕ revin asupra obiectului, despre care, cu voia On. Redacțiunĭ, mi-am propus sĕ scriu aceste rêndurĭ, voiu începe prin a spune, că mișcarea neobicĭnuită din ḑiua de 19 Iulie pe stradele orășelului da fiă-căruia sĕ înțelégă, că aci se va petrece ceva de interes și importanță. Festivitatea ḑilei avênd caracter cultural și social, străinii erau de astădată curioșĭ a scii în ce chip „ezek az Oláhok“ vor fi capabili sĕ dea dovedĭ vii despre străduințele și gradul lor de prestațiune pe acest teren.

După sĕvêrșirea sfintei liturgii în biserica română gr. cat., publicul de față, inteligență și popor în numĕr destul de frumos s'a dus la adunare.

Ședința s'a deschis către amiaḑĭ în sala unei ospĕtării, unde mai târḑiu a fost și petrecere cu joc. Biroul era ocupat de membrii din subcomitetul Despărțĕmêntului, la drépta Directorului luând loc representatul autorității politice administrative, fisolgăbirĕul Gabriel *Csato.* Pe lângă numĕrósa inteligință — al cărei contingent l'a dat în numĕr considerabil brava tinerime română, care din marĭ depărtărĭ a alergat la Iernut pentru a înălța prestigiul causei — în sală se afla și un frumos numĕr de țĕranĭ românĭ, mai ales de prin comunele de pe Mureș și Têrnave.

Directorul despărțĕmêntului, d-l Vasilie *Zehan*, advocat, luând cuvêntul de deschidere a arătat pe scurt însĕmnătatea scopului pentru care ni-am adunat și a pus la inima asistenților și locuitorilor românĭ de pe teritorul Despărțĕmêntului de a-se interesa cât se póte de viu de causa „Asociațiunei“.

La ordinea ḑilei a urmat cetirea Raportului subcomitetului pe anul de gestiune 1895/96. D-l advocat Simeon *Caluț*, secretarul acestui subcomitet, a accentuat în întroducerea Raportului nepăsarea și apatia, ce încă și acum se arată dintr'o parte a inteligenței române de pe teritorul Despărțĕmêntului față de marea causă și nobilul scop, ce-l urmăresce „Asociațiunea“. Apoi a arătat activitatea comitetului și a sfîrșit prin a cere un interes mai viu pentru acéstă instituțiă culturală românéscă.

După acéta Directorul-președinte propune și adunarea aclaméză de notar ad hoc pe d-l *Traian H. Pop.*

Fiind provocațĭ membrii de a-șĭ face observările lor asupra Raportului, ia cuvêntul d-l *Traian H Pop*, pentru a ține un scurt cuvênt ocasional. După cum bine mi-am putut nota, dênsul a ḑis următórele:

„Domnilor și fraților! Cu durere trebue sĕ revin și eu asupra constatărilor făcute de d-l secretar la întroducerea Raportului subcomitetului, constatărĭ, din carĭ am putut sĕ vedem, că o detestabilă apatiă și un condamnabil indiferentism domnesce în șirurile nóstre față de marea problemă culturală, ce și-a ales „Asociațiunea“. Dați-mĭ voiă sĕ nu stăruesc îndeosebĭ asupra acestor triste neajunsurĭ, ci mai vîrtos sĕ arăt în scurte cuvinte scopul pentru care ni-am adunat aḑĭ aicĭ.

„Sunt 35 de anĭ, de când o pleiadă de bărbațĭ și Românĭ, distinșĭ prin zelul și posițiunea lor, au dat primul impuls la înființarea „Asociațiunei“ nóstre. Prin o înțeléptă prevedere, ei au voit sĕ creeze un sprijin și un scut limbei românescĭ, sprijin și scut, care sĕ propage, sĕ ușureze și păstreze cultivarea limbei.

„Ideia cultivărei, propagării și mântuirii limbei se vede esprimată și în memorabilul discurs, ce l'a ținut primul președinte al „Asociațiunei“, neuitatul Metropolit Andreiu br. de Șaguna în 1861. Dér și mai escelent, și mai mișcător a esprimat acéstă ideiă eruditul Timoteu Cipariu, care la discursul de înaugurare rĕspunse ḑicênd: „Din tóte ruinele timpurilor sclăviei, Provedința ni-a conservat încă, în aceste durerĭ cumplite, un tesaur neprețuit, care nu ni-l'au putut răpi nicĭ sabia învingĕtorului, nicĭ cruḑimea tiranului, nicĭ puterea fisică, nicĭ politica infernală; — un tesaur născut cu noi dela țîțele maicei nóstre, dulce ca sărutările măicuțelor când ne aplecau la sînul lor; tesaur mai scump decât viéța, tesaur, care de l'am fi pierdut, de l'am pierde, orĭ de vom suferi ca cine-va cu puterea, au cu înșelăciunea, au cu momelĭ sĕ ni-l răpéscă din mânile nóstre — atuncĭ mai bine, mai bine pămêntul sĕ ne înghită de vii și sĕ trecem la părinții noștri cu acea mângăere, că nu am tradat cea mai scumpă ereditate, fără de care nu am fi demnĭ a ne mai numi fii lor“.

„Evident dér, d-lor și fraților, că misiunea acestei reuniunĭ de cultură este, de a veghia, ca acest tesaur sĕ fiă conservat în tótă întregitatea sa, sĕ sporéscă și lucéscă din ce în ce mai mult în calea spre viitorul poporului român.

„Cine va cuteza dér a ḑice, că nu e sublimă și nobilă lucrarea, ce ni-a întrunit aḑĭ aicĭ? Cine va risca asertiunea, că ea nu este lucrarea păcii și a progresului omenirii? Și cine va fi atât de înrĕutățițĭ a ne disputa dreptul de a munci și a asuda pentru idealul, la care nisuesc tóte popórele pămêntului, pentru perfecționarea în cultură? Pe cât este de adevĕrat, că un popor esistă în adevĕr și își împlinesce chiămarea lui în societatea omenéscă numai atuncĭ, décă se grupéză cu mic cu mare în jurul stindardului culturei, pe atât de neîndoios este, că dinaintea acestui stindard vor trebui sĕ îngenunchieze odată nemurile pămêntului și sĕ lucreze în comun pentru ajungerea unei ținte comune.

„In calea spre acéstă țîntă sublimă, nouĕ nu ne este iertat sĕ cunóscem piedecĭ, nicĭ neamicii aspirațiunilor nóstre culturale n'au sĕ ne înspăimânte. De tendințe dușmane ne vom împiedeca de sigur, dér de vor trebui sĕ dispară în fața puterii destinului, care călăuzesce nemurile spre marele ideal al culturei și civilisațiunei.

„Noi, domnilor și fraților, ni-am adunat în jurul acestei instituțiunĭ naționale, ca în liniște și departe de pasiunile ḑilei — carĭ prea adese-orĭ turbură buna înțelegere între individĭ, ca și între popóre întregĭ — sĕ cărăm fiă-care câte-o petricică la marea clădire a viitorului limbei și culturei nóstre. In acéstă firmă și nobilă hotărîre, cine póte sĕ facă a-ne clătina și cine, cu inimă și suflet românesc fiind, va renunța vre-odată la ceea ce-i este mai scump în viéță, la limba sa națională, care singură forméză caracterul individualității națiunilor?

Vorbitorul ḑise apoi, că nicĭ un Român cu tragere de inimă pentru nemul sĕu nu va puté lipsi datoriei de a-șĭ lumina mintea și de a-șĭ însufleți măcar pe câte-va momente inima la marele adevĕr, că în limba sa trăesce un popor și că esistența nóstră ca corp moral și național, e condiționată absolut de ființa și esistența limbei nóstre. La urmă prin cuvinte mișcătóre puse la inima fiă-căruia de a-șĭ face o sfântă datoriă din îmbrățișarea și sprijinirea „Asociațiunei“ și încheiă declarând, că primesce Raportul subcomitetului.

Principiile și ideile marcate în acest cadru îngust al vorbirii d-lui T. H. Pop, precum și modul în care ele au fost espuse, au plăcut mult publicului, care a rĕsplătit pe vorbitor cu aclamărĭ căldurόse de „Sĕ trăéscă“.

Indată după acésta s'a dat cetire Raportului cassarului, d-l protopop Iacob P. *Macaveiu*, asupra averii materiale a Despărțĕmêntului, care s'a și primit în tótă întregimea sa.

Se propune apoi o comisiune pentru încassarea de taxe dela membri vechĭ și noi. In acéstă comisiune fac parte domnii: protopop Nic. *Todoran*, ca președinte, Emil *Pop* și parochul local d-l Petru *Nirăşteanu.* După pausă de 10 min. redeschiḑêndu-se ședința, președintele comisiunei face cunoscut resultatul incassărilor, constatând cu bucuriă, că un însemnat numĕr de popor a dat dovedĭ, că se intereséză de causa lui culturală, inscriindu-se ca membri ajutătorĭ, mulțĭ dintre țĕranii noștri.

La locul acesta pot sĕ arăt fără temere de a fi contraḑis, că în asemĕnare cu alte Despărțĕminte mai bogate în puterĭ intelectuale, Despărțĕmêntul Dicio-St.-Mărtinului stă destul de binișor. Dér prin acésta nicĭ-decât nu voiu sĕ ḑic, că nu am avé ce aștepta mai mult. Din potrivă, credința scriitorului acestor rêndurĭ este, că décă s'ar da doveḑĭ mai suficiente din partea preoțimei și inteligenței nóstre mirene pentru interesul ce datorĭ sunt sĕ-l pórte „Asociațiunei“, causa ar câștiga fórte mult în scurt timp. Adunarea din ĕst an a Despărțĕmêntului a arătat peste așteptare, că poporul dă bucuros dinarul sĕu pentru causa limbei și culturei sale, și ar da înḑecit și însutit — mai mult, — déca cărturarii românĭ din sînul lui, ar desvolta mai mult zel, mai multă stăruință, décă l'ar lumina și l'ar îndemna mereu sĕ nu-șĭ uite, că sórtea și viitorul lui dela el și numai dela el atêrnă și că în lupta nóstră de libertate și emancipare națională prin carte și cultură, „Asociațiunea“ este un raḑim și un teren larg de activitate.

Trecênd la ordinea ḑilei, amintesc cu satisfacțiă disertația, ce a ținut'o tinĕrul cleric Victor *Macaveiu*, care și-a luat de obiect „Asociațiunea“, trecutul, activitatea

---

tinde păharul la masă. Vețĭ băga de sémă, că tot-déuna își întórce capul, ca și când i-ar fi gréță sĕ se apropiă de voi.

— Décă într'adevĕr astfel stă lucrul, ḑise împĕratul, atuncĭ are sĕ-șĭ plătéscă scump îndrăsnéla sa.

După-ce vĕḑù trădătorul, că are atâta noroc cu fățărnicia sa, se grăbì numai decât sĕ găséscă pe Fulgentius.

— Verișorule, dragă, îi șoptì el în urechiă, luându-l la o parte, sĕ-țĭ spun ceva între patru ochĭ: Tu escĭ nepotul împĕratului și ai temeiurĭ sĕ aștepțĭ multe dela înalta sa grațiă. De aceea îmĭ vei mulțumì, décă te fac băgător de sémă la o scădere, prin care mai de multe-orĭ așa de tare ai supĕrat pe bunul nostru Domn, încât numai decât era sĕ te scótă din diregĕtoriă. Ii este rușine însĕ sĕ vorbéscă cu tine despre asta.

— O, iubitul, bunul meu prietin, spune-mĭ, de ce lucru se plânge prea bunul meu stăpân, și cum sĕ mĕ ajut. Cu bucuriă te ascult și voiŭ împlini tóte sfaturile tale.

— Nu te supĕra, décă îțĭ voiŭ spune adevĕrul, fără încunjur. De ce privescĭ tot-déuna așa îndrăsneț în fața împĕratului, când îi întinḑĭ păharul? Rĕsuflarea ta are un miros așa de neplăcut, încât nicĭ-odată nu-i ticnesce beutura.

— Pe legea mea, asta n'am băgat'o de sémă până acum nicĭ-odată, dér ce sĕ fac? Imĭ pare fórte rĕu, că fac supĕrare Domnului și împĕratului meu.

— Fă numai ce-țĭ voiŭ spune eu și tóte vor fi érășĭ bune. La masă, când îi întinḑĭ păharul, întórcețĭ fața, ca sĕ nu-l atingă rĕsuflarea ta nesuferită, și sĕ-șĭ pótă bea beutura cu plăcere.

Fulgentius îi mulțumì din tótă inima pentru sfatul cel bun și promise sĕ-l asculte.

Nu mult dup'aceea, servind érășĭ unchiului sĕu, și-a întors fața chiar după cum l'a învĕțat Malevolens. Cât de mare a fost însĕ durerea tinĕrului, când vĕḑù că împĕratul îl respinge dela sine mânios și strigà:

— Rușine sĕ-țĭ fiă, mișel nerușinat și nemulțămitor! Acum sunt convins, că mi-s'a spus adevĕrul despre tine. Ridică-te și cară-te, sĕ nu te mai vĕd în ochĭ!

Bietul tinĕr se spăriă și se întristà fórte, pentru-că nu-șĭ puté da de loc sémă, cu ce ar fi putut vătĕma pe înaltul sĕu patron. Impĕratul însĕ nu voì sĕ mai audă nimic de el, din contră, în diregĕtoria de păharnic chiămà în locu-i pe Malevolens. Trădătorul se bucura de buna reușită a mișeliei sale și acum nu-șĭ bătea capul, decât cu gândul, cum s'ar puté scăpa pentru tot déuna de Fulgentius ca ticăloșia și clevetirea sa sĕ nu iésă nicĭ-odată la ivélă.

Nu mult după acésta, călărind împreună, ḑise împĕratul către Malevolens:

— Mi-ai făcut bun serviciu, spunêndu-mĭ, cum m'a înșelat acel băiat nemulțumitor. Dér ți-așĭ fi și mai mulțămitor, décă m'ai puté sfătuì, în ce chip sĕ mĕ rĕsbun mai bine față de blăstĕmatul acela? Eu cred că vĕtămarea rĕutăciósă trebue pedepsită cu morte înfiorătóre.

— Severe Domne! avețĭ dreptate! rĕspunse Malevolens, bucurându-se înăîntrul sĕu, că împĕratul încă tot își mai aduce aminte de vătĕmarea, ce își închipuia, că a suferit'o. — Nu este mórte crudă deajuns, cu care s'ar puté ispăsi o astfel de fără de lege. Colo jos, vedețĭ cuptorul, în care servitorii voștri ard tótă ḑiua la var. Sfatul meu ar fi, sĕ poruncițĭ servitorilor sĕ facă un foc din cele mai strașnice și sĕ arunce în flacărĭ pe acela, care li-ar duce un anumit semn dela Măria Vóstră. Ca soliă s'ar puté trimite atuncĭ Fulgentius.

— Sfatul sĕu este bun, rĕspunse împĕratul.

Incă în nóptea aceea chiămà la sine pe nepotul sĕu și îi ḑise: mâne diminéță sĕ te scolĭ de vreme și, când rĕsare sórele sĕ te ducĭ la ómenii carĭ ard cuptórele de var și sĕ-i întrebĭ: „împlinit'ațĭ porunca stăpânului meu?“

Tinĕrul se bucura în inima sa,

şi scopul pentru care a fost înfiinţată. Tinĕrul disertant a fost rĕsplătit cu aplause.

Au urmat apoi propunerile. D-l advocat Simeon *Caluţ* a făcut propunerea, sĕ se creeze 2 premii de 15 şi 10 corône pentru acea ţĕrancă română, care va cultiva cele mai bune legumĭ. Adunarea a primit propunerea, cu a cărei esecutare s'a însărcinat subcomitetul despărţĕmêntului.

Ca delegaţĭ pentru adunarea generală din Lugoş s'au insinuat şi au fost aleşĭ d-nii: V. *Zehan*, advocat, şi Petru *Nirăşteanu*, preotul român din Iernut.

Cestiunea locului şi timpului unde şi când sĕ se ţină viitórea adunare generală a Despărţĕmêntului s'a lăsat la buna chibzuinţă a comitetului.

Exhauriându-se programul, preşedintele închise adunarea, accentuând, că 'i s'a realisat în mod mulţămitor speranţa, că adunarea va fi bine cercetată. Mulţumì apoi tuturora pentru buna primire şi sfîrşi cu nădejdea de a-ne revedé anul viitor şi mai mulţĭ.

La urmă banchet şi petrecere, despre carĭ cu altă ocasiune. Coresp.

## Pentru cultura ţĕranului din România.

Tótă lumea admiră progresele uriaşe, ce le-a făcut România în timpul din urmă în tóte privinţele. Singur în cestiunea culturei şi îmbunĕtăţirei sorţii ţĕranului se făcuse până acum încă prea puţin, căcĭ de-odată nu se puteau face. Acum însĕ se lucră şi în privinţa acésta. Mai ales pe moşiile, ce constituesc Domeniul Corónei, se pune o îngrijire deosebită pentru înaintarea poporaţiunei în cultură şi bunăstare. Ca dovadă reproducem aicĭ dintr'un articul al „Epocei" următórele:

D-l I. *Calenderu*, administratorul Domeniului Corónei, convins, că instrucţiunea este temelia progresului, după ce s'a îngrijit mai întâiŭ a obţiné dela ministerul Instrucţiunei publice un numĕr de institutorĭ din cei mai dibacĭ în modul de a forma elevĭ bunĭ, s'a ocupat apoi de localurile necesare copiilor. Astfel astădĭ moşiile *Mălinĭ*, *Găinescĭ*, *Sabasa*, *Borca*, *Farcaşa şi Mădeiŭ* posed fiă-care câte-o şcolă mixtă, care funcţionéză într'un mod admirabil. Localurile, — clădite pe socotéla Administraţiunei Domeniului Corónei, — în stil elveţian şi pe locurile cele mai frumóse, pot servi de model atât sub punctul de vedere al comodităţei, cât şi al higienei.

Fiă-care clasă este destul de spaţiósă pentru a puté lesne conţiné peste 40 elevĭ; deosebit de acésta s'a clădit în urmă câte-o sală mare, care servesce pentru predarea cursurilor de lucru manual şi alte pavilióne, în carĭ locuesc învĕţătorii cu familiile lor.

In fiă-care şcólă învĕţătorii şi soţiile lor, carĭ sunt salarisate şi ele de administraţiă au obligaţiunea de a arăta elevilor tot felul de lucrărĭ manuale. Astfel la *„Farcaşa"* se arată copiilor strungăria, croitoria, împletirea paiului şi a lemnului şi se dă o deosebită atenţiune culturei vermilor de mătase. La „Mălinĭ" învĕtătorii şi soţiile lor arată, pe lângă cele amintite deja, preparaţiunea si lucrul lemnului pentru fabricarea instrumentelor de musică cu córde şi de vînt. La *„Borca"* la *„Sabasa"* şi la *„Mădeiŭ"* institutorii ţin elevilor şi cursurĭ de grădinărit şi se ocupă cu formarea unui cor vocal, care a şi început a funcţiona Duminecile şi sĕrbătorile la bisericile din localitate.

Pe întreg domeniul Coronei, precum şi pe domeniul regal *Broştenĭ*, administraţiunile se ocupă neîncetat de a desvolta între ţĕranĭ gustul micelor industrii. Astfel institutorii din *Broştenĭ*, *Mădeiŭ*, *Borsa* şi cătunul *Crucile* au primit *rĕsbóie modele nouĕ*, la carĭ tinerile copile sunt învĕţate ţesĕtoria pânzei şi mai cu sémă a abalei şi mohairului. La *Mălinĭ* şi *Găinescĭ*, unde se găsesce şi lemn de stejar, nuc şi fag, s'au adus din Bucovina mai mulţĭ măeştri. ce se plătesc de administraţia domeniului Corónei, carĭ învaţă pe ţĕranĭ dogăria, tĕmplăria şi strungăria.

Pe domeniul regal Broştenĭ şi pe comunele Mădeiă. Borsa şi Farcaşa, unde transporturile marĭ de lemne se fac vara în plute pe Bistriţa, s'a dat la-o mulţime de ţĕranĭ câte-un car şi câte-o pĕreche de boi, pentru transporturile de iérnă, pe carĭ îi achită prin munca, ce-o fac iérna la tăierea lemnului din pădure.

In celelalte comune, ca Sabasa, Mălini, Stănişóra, Iesle, Găinescĭ etc., unde transporturile se pot face anume numai cu boi şi cai cu hamurĭ, cu carĭ transportă la gara din Fălticenĭ productele fabricei de cherestea Tzenov din Făinescĭ, asigurându-le astfel mai multe sute de lei câştig, din carĭ se achită lesne de avansurile ce li-s'au făcut.

D-l Candali, administratorul moşiei Mălinĭ, însărcinat a se ocupa cu conservarea vînatului şi înmulţirea lui, a format pe o întindere de 60 hectare, pe malul rîului Moldova, canalisate în acel loc, o ierbăriă, în care mai bine de 50 părechĭ de cerbĭ şi capre de diferite rasse trăesc înmulţindu-se în fiă-care an. Fiind că acea regiune este cu totul lipsită de arborĭ fructiferĭ, s'a format la Bapşa o pepinieră, care a împărţit, în tómna trecută, gratis, arbuştĭ la peste 1000 de ţĕranĭ.

## Ceva despre lucrul de mână în şcólele poporale de fetiţe.

Ţéra Bârsei, Iulie 1896.

Din materii próste-i făcut omul
şi obiceiul firea îi nutresce.
*Schiller.*

Da, din materii próste e făcut; când se rup, el le cârpesce, din nou fórte rar croiesce, căcĭ obiceiul 'i se împotrivesce.

In darea sa de sémă despre esamenele din Zĕrnescĭ publicat în numĕrul din Dumineca trecută al „Gaz. Trans.", corespondentul *Bârseanul* între altele îşĭ esprimă convingerea: „că recunóscerea meritului activităţii desinteresate şi a zelului laudabil stimuléză nu numai la împlinirea esactă a datorinţei, ci de multe-orĭ la abnegaţiunea de sine, ceea-ce pe terenul nostru cultural este fórte de dorit, mai ales în timpurile critice de adĭ".

Ca un Demostene a vorbit, dér a aplicat'o bine numai faţă de învĕţătorĭ, ér faţă de progresul făcut cu elevele în *lucrul de mână* a nemerit'o cam rĕu. Despre acesta dice, că a „vĕdut, ce e drept, *lucrurĭ frumóse*, dér necorĕspundĕtóre pentru poporul nostru", ca şi când poporul nostru nu ar fi capabil de lucrurĭ frumóse şi nicĭ nu le-ar merita. Aşa, bietul popor român sĕ umble tot cârpind şi rămnind la alţii. Pentru „Bârseanul" lucrurile frumóse sunt lucrurĭ lucsóse, căcĭ aşa se vede mai jos în apreţiarea sa, unde dice între altele: „am vĕdut feţe de masă şi perinĭ, dantele, serviete din materii cumpĕrate tóte din bolte". „Eu cred", dice mai departe corespondentul, „că acestea sunt numai în detrimentul poporului nostru".

Dér pentru ce? Bietul Român sĕ nu aibă nicĭ o pânzătură pe masă, ci sĕ mănânce pe iérbă ca popórele nomade şi sĕ nu-şĭ aibă şi el o perinuţă sub cap spre a-şĭ odihni mai bine ále trudite de óse? Numai sĕ muncéscă, bine sĕ nu se odihnéscă, ér rodul sĕu tot alţii sĕ-l foloséscă? Presupun, că „Bârseanul", când se culcă, nu-şĭ pune mâna căpĕtâiu, ci-i cade bine şi dênsului sĕ adórmă cu capul pe o perinuţă cu faţă curată şi cu o danteluţă lucrată de mânuţele delicate ale unei Româncuţe de 8—12 anĭ; şi nu-i va fi cădut nicĭ-odată rĕu mâncarea luată de pe o pânzătură curată. La şters gura, un serviet curat bine îi va fi cădut. S'apoi şi „Bârseanul" tot fiul poporului este, că din boierĭ marĭ a se fi născut nu e nicĭ poveste.

Ca sĕ fiă elevele instruate cum sĕ cârpéscă, trebuia sĕ-şĭ aducă haine rupte de pe acasă, sĕ le cârpéscă în şcólă şi sĕ le espună la esamen spre a satisface dorinţa „Bârseanului". Cam ciudat lucru! Fiăcare Româncă scie cârpì, a învĕţat'o pe ea nĕcasul ce sĕ facă şi fără şcólă, că a cârpì nu e aşa greu, dér mai greu e a face ceva din nou; însĕ acésta o dice şi corespondentul: „sĕ înveţe cum sĕ-şĭ facă o haină românéscă, d. es. o catrinţă etc., cum sĕ ţese pânza, pănura etc." Bune lucrurĭ, dér cum poţĭ aştepta dela nisce copiliţe de 8—12 anĭ sĕ sĕvêrşéscă lucrurĭ, pe carĭ numai femei crescute le pot face? Unde pui apoi, că pentru lucrul de mână au pe di numai câte douĕ óre, dela 4—6, va sĕ dică cu lampa iérna, căcĭ iérna urméză şi ele mai regulat la lucru de mână, în altă vreme nu prea vin regulat. Pe urmă trebue sĕ-şĭ vadă şi de studiu.

Ceea ce cere corespondentul se ţine de şcóle profesionale (internate ş. a.), ér nu de şcóla primară, şi pentru fetiţele dela 14 anĭ în sus. Că dóră la ţesut pânza, pănura se cere putere de fată mare, nu de nisce copiliţe crude. Sĕ ne spună corespondentul o singură şcólă primară din patriă, fiă de orĭ-ce naţionalitate, în care sĕ fiă întroduse rĕsbóie pentru ţĕsut? A croì însĕ ar fi mai uşor, că nu se cere multă forţă fisică, dér se cere o minte mai cóptă puţintel. Croitul abia îl învaţă copile mai marĭ, urmând mai mult timp în şcóla de croit.

Lucrul de mână în şcóla poporală, atât la copile, cât şi la băieţĭ, nu are de scop a-i perfecţiona într'o directiune sĕu alta, ci numai de a le atrage atenţiunea, de a deştepta interesul şi aplicarea spre scopul acesta, prin nisce începuturĭ de tot elementare, din unele ramuri mai uşóre din variatul complecs de ramurĭ ale lucrului de mână.

Dér sĕ esaminăm puţin lucrurile espuse, de carĭ ne vorbesce corespondentul: Pe păreţĭ erau aranjate şorţuleţe pentru fetiţe, feţe de masă, unele lucrate cu ingliţa din aţă de cânepă şi cu lânică, altele erau din petecuţe cuadrate *din pânză de casă*, brodate cu arniciu colorat, mai multe serviete şi feţe de perină, nu (perinĭ, cum dice coresp.) brodate cu florĭ şi cu câte-un monogram frumos pe *pânză de casă*, dér şi pe pânză de cumpĕrat, după cum vor fi dorit mamele copilelor, căcĭ ele li-au dat materia de lucrat şi lucrurile ale lor sunt. Pe o masă mare erau aranjate cămĕşĭ bărbătescĭ cevaşĭ mai fine şi cămeşĭ ţĕrănescĭ, tóte din pânză de casă, apoi danteluţe, fundurĭ de perină lucrate cu ingliţa din bumbac, pentru bărbaţĭ, pentru femei şi pentru copii.

Tóte acestea erau frumos aranjate şi tóte lucrate de mânuţele bine esercitate ale copilelor sub conducerea dibace a învĕţătórei lor, d-ra *Paraschiva Isac.*

Acum unde rĕmâne observarea, că tóte erau făcute din materii cumpărate din bolte? Décă erau vre-o câte-va obiecte şi din pânză de cumpĕrat, se vede, că pânză de aceea le deduseră mamele la copile, ş'apoi nicĭ cea de boltă nu e aşa scumpă în raport cu cea de casă. Aţa, bumbacul, arniciul, lânica ş. a. cu carĭ au cusut şi împletit copilele, erau de boltă, că dóră nu se vor fi producênd de acestea prin Zĕrnescĭ. Hărtiă da, dér cu hărtiă nu puteau copilele cóse şi împletì.

In urma acestora tóte obiectele espuse la esamen le consider ca începuturĭ bine chibzuite şi bine reuşite, carĭ arată în mod mulţămitor intenţiunile lucrului de mână în şcóla poporală şi nu pot fi nicĭ de cum „în detrimentul poporului nostru", cum crede corespondentul. Nu ne putem ţiné tot în marginile mijlócelor rudimentare de înaintare din trecut. Pe tóte terenele şi la

---

că cel puţin atâta a ajuns érăşĭ în graţiă, că 'i s'a încredinţat o soliă, şi îşĭ puse în gând sĕ foloséscă ocasia spre a-şĭ dovedì supunerea sa faţă de împĕratul. El îşĭ propuse sĕ împlinéscă porunca, când se va crepa de diuă. Ca nu cumva, din întêmplare, sĕ adórmă, nu s'a culcat de loc, ci a rĕmas veghiând tótă nóptea, aşteptând óra de plecare.

Intr'aceea împĕratul dase ómenilor în taină porunca, ca sub pedépsă de mórte sĕ arunce, fără cruţare, în flacările cuptorului pe acela, care dimineţa va veni mai întâiu la ei şi-i va întreba: „împlinit'au porunca stăpânului meu?" Rĕsplată grasă le va fi partea, décă se vor supune poruncei întocmai şi cum se cuvine.

Când eşì în sfêrşit Fulgentius pe pórta palatului împĕrătesc, nicĭ nu băgà de sémă, că este urmărit din partea lui Malevolens, care îşĭ freca mânile de bucuriă, c'a isbutit cu planul şi că pe rivalul sĕu urgisit îl ajunge sórtea, ce i-a pregătit'o dênsul. Dér, ca sĕ fiă sigur, că porunca împĕratului se împlinesce cu acurateţă, trădătorul se furişà deasemenea pe pórta palatului împĕrătesc şi merse după Fulgentius, cătră cuptorul de var.

Era încă întunerec, pe când se grăbia prin pădure tînĕrul, ce nu se temea de nimic. De-odată audì sunetul clopotului, care chiăma pe creştinĭ la rugăciunĭ într'o biserică vecină. — Mai este câtva timp până se crépă de diuă, îşĭ dise el, şi se duse la biserică, ca în rugăciunĭ ferbinţĭ sĕ céră dela Atotputernicul ca împĕratul sĕ nu mai aibă măniă asupra lui. Pe când însĕ îngenunchia în biserica cea de jumĕtate întunecată şi asculta cu evlaviă cântările sfinte, îl ajunse o oboséla, pe care n'a putut'o învinge. Sleit fiind de nóptea nedurmită, fără voiă închise ochii şi cădù într'un somn adênc.

Terminându-se slujba dumnedeéscă ómenii se duseră în trebile lor dilnice. Preotul vĕdù pe tînĕr durmind, dér nu'l tredì.

— Sĕrmane copile, dise el, dormĭ numai în pace în acest loc sfânt, scapă-te puţin de grijile şi supĕrările vieţii acesteia.

In sfêrşit, pe când se deşteptà, Fulgentius, mândrul sóre strălucea prin ferestrile bisericei. La întâia simţire îl cuprinse o frică şi o părere de rĕu, că n'a împlinit porunca, ce 'i se puse. Iute ca fulgerul alergà spre cuptorul de var, în speranţa, că dóră nu va sosi prea târdiu. Indată ce a ajuns ca sĕ pótă vorbi cu ómenii, carĭ ardeau varul şi carĭ erau plinĭ de murdăriă şi sudorĭ, îi întrebă, abia rĕsuflând, décă au împlinit porunca împĕrătéscă.

— Da, de bună sémă, şi încă astfel, că acum nimenĭ n'o mai póte desface. „Cam o oră înainte de asta venì unul, care ne aduse semnul sciut, adecă ne-a întrebat, împlinit'aţĭ, porunca stăpânului meu?" „Incă nu, dér o vom împlini numai decât, rĕspunserăm noi, şi am pus mâna pe el. S'a împotrivit şi a strigat, că dênsul este Malevolens, ér pedépsa s'a scornit şi hotărît pentru unul, pe care îl chiamă Fulgentius. Noi însĕ nu l'am băgat în sémă, pentru că împĕratul ne-a poruncit anumit, sĕ aruncăm în foc pe cel întâiŭ, care va veni în astă dimineţă la noi şi ne va întreba aşa, cum ne-ai întrebat tu. Ast-fel porunca am împlinit'o faţă cu el. Poftesce! vedĭ, cum îi ard ósele.

Spăimântat de sórtea nenorocitului tînĕr şi turburat în gândul sĕu de marele pericol, de care a scăpat abia cu câte-va clipite, Fulgentius se întórse dela locul înfiorător, mulţumind din adêncul inimei lui Dumnedeu, că l'a apĕrat în mod aşa minunat. Cu tótă graba se duse în palat şi se înfăţişà înaintea unchiului sĕu.

Acesta îl privì întunecat şi cu mirare.

— Tu n'ai urmat porunca mea şi n'ai împlinit solia cătră lucrătorĭ.

— Ah, prea milostive Dómne şi stăpâne! ce am făcut eu, de mi-aţĭ hotărît un sfîrşit atât de înfricoşat? nu sunt eu fiul bunului vostru frate?

— Şi nu ai meritat tu óre mórtea cea mai înfricoşată, când mĕ vatemĭ atât de mişelesce, spunênd

;óte popórele se fac progrese uimitóre și poporul român vrênd-nevrênd trebue sě țină și el pas cu ele, décă își doresce un viitor mai bun și mai bine asigurat. Temerile de lucs ale coresp. nu le aflu destul de întemeiate tocmai în direcțiunea acésta. Décă se observă unde-va lucs, el vine din altă parte....

Era sě uit a spune, ce s'a esaminat din economia casei. Din acésta au rěspuns vre-o câte-va fetițe, spunênd, cum se face o supă de carne de vită, supă de post, o friptură și o coptură. Rěspunsurile date au fost destul de esacte și sigure și învěțătórea de lucrul de mână se vede, că și pe calea acésta și-a împlinit datoria în consciință.

Ca de încheiere observ, că Zèrneștenii peste tot sunt ómenĭ harnicĭ și străduitorĭ, ér în privința instituțiunilor culturalĭ stau la un nivou cu alte comune mai marĭ și mai avute, póte, ca d. e. Săliștele, Rěșinarii, ba în unele privințe chiar și cu ale Românilor brașovenĭ și acésta numai spre laudă le servesce, ér coresp. când va mai face raporte de natura acésta, sě le croéscă mai bine, fără a-le tot cârpi cu petece, carĭ nu se nimeresc de loc cu sacul.

**Nicu Icu.**

## SCIRILE ȚILEI.

— 13 (25) Iulie.

**Avis cetitorilor!** In vremea din urmă ni-s'au trimis și nouě mai multe scirĭ false despre logodne și cununii și prin acésta s'a abusat de ospitalitatea pressei și s'a pricinuit neplăcere celor atinșĭ. Pentru a încungiura asemenĭ întêmplărĭ am hotărît și noi, la inițiativa vrednicului econom român din Săcele, *Iacob N. Popea*, a întroduce o taxă moderată pentru asemenea anunțurĭ, precum s'a întrodus acésta la alte foi și mai ales la tóte diarele din capitale. *Taxa pentru publicarea anunțurilor de logodne și cununii am statorit'o cu 1 corónă* și fără trimiterea acestei sume nu o sě mai dăm publicității veștĭ de acest soiŭ. Totasemenea ne-am hotărît de a pune de astădĭ înainte *taxe asupra dărilor de sémă despre veniturile și cheltuelile balurilor, producțiunilor și petrecerilor de tot felul*, precum și pentru publicațiunile de natură strict personală și polemică, ce vin a se publica în rubrica „Vocĭ din public". Credem, că făcênd noi acésta și întocmai ca, confrații dela „Tribuna", carĭ de-asemenea reclamă taxe pentru dările de sémă și comunicările mai sus atinse, ni-sě va recunósce tótă îndreptățirea la acest pas, deórece nu se póte cere unui diar sě revisuéscă și corecteze socotelĭ și sě-șĭ umple colónele cu comunicărĭ, ce nu au nimic de-a face cu scopul gazetelor. Taxa pentru dările de sémă va fi 5% din venitul net arătat în rațiociniu, ér cât pentru publicațiunile pentru „Vocĭ din public", rěmân taxele arătate în fruntea foii nóstre. In urmă pentru *anunțurile funebrale ale familiilor*, încât ni-se vor trimite pentru retipărire, o vom face acésta numai pe lângă administrarea înainte a unei taxe de 50 cr. Ne rugăm, ca cei interesațĭ sě binevoéscă a ține cont de acest avis și accentuăm, că sumele întrate din aceste contribuirĭ le vom adăuga la un *fond diaristic*, a cărui menire specială o vom precisa mai târdiu.

—o—

**Lueger contra mileniului.** La Budapesta este convocat pentru luna viitóre un congres al dentiștilor. La acest congres, după cum scriu foile unguresci s'ar fi însciințat, că vor lua parte vre-o 200 dentiștĭ din Viena. Numěrul acestora însě a scădut la 30, din causă, că Lueger ar fi făcut cunoscut tuturor dentiștilor, că décă ei se vor duce la *Judapesta*, sě scie, că vor avé parte de cele mai marĭ neplăcerĭ. In urma acestei amenințărĭ, după cum scrie „Bud. Hir." numai decât 170 de dentiștĭ au abdis de-a merge la congresul din Budapesta. Foile unguresci sunt forte supěrate, dér n'au ce face, căcĭ décă Ungurii sunt dușmanii altora, apoi și alții sciu sě fiă dușmanii lor.

—o—

**Banffy și biserica sêrbéscă.** Ministrul-președinte unguresc Banffy voesce, cum se vede, ca orĭ-ce chip sě se facă stăpân și asupra bisericelor. Dilele acestea el a dat o „poruncă" către patriarchul sêrbesc Brankovicĭ, ca sě facă un inventar și o estimare a tuturor fondațiunilor și averilor bisericescĭ, metropolitane, episcopescĭ, diecesane, călugěrescĭ și parochiale ale Sêrbilor. Acésta sě se facă pănă la anul nou, căcĭ la cas contrar se va face prin organele statului pe cheltuéla bisericei sêrbescĭ. De pe timpul împěrătesei Maria Teresia acesta este primul cas, ca guvernul sě pretindă luarea la inventar a averilor unei bisericĭ. Scopul guvernului, după cum o spun pe față foile unguresci, este ca *sě ia din mâna Sêrbilor libera administrația a averilor lor bisericescĭ*. Pe alte cuvinte, Banffy vre sě facă și cu averile bisericei sêrbescĭ cum a făcut cu averile Românilor grănițerĭ dela Năsěud.

—o—

**Copil în loc de iepure.** Un abonent al nostru din Gurghiu ne scrie următórele: In hotarul comunei Gurghiu s'a întêmplat, că un tîněr magiar, cu numele Fábián János, re'ntorcêndu-se la începutul acestei lunĭ spre casă cu pușca încărcată, zări lângă o copiță (bugle, purculeț) de fên o ființă viețuitóre. Credênd, că este un iepure, descarcă pușca asupra lui și-l și nemeri. Dér n'a fost iepure, ci un copil maghiar, în vêrstă de vre o 14 anĭ, cu numele Kerekszegi Albert. El era pus sě păzéscă de paserĭ o holdă și așa se culcase, bietul, lângă purculețul de fên. El fu nemerit în față, sdrobindu-i ochii, capul și barba, așa că în diminéța următóre muri între cele mai crâncene durerĭ. Făptuitorul s'a însciințat însu-șĭ la gendarmĭ, carĭ l'au arestat.

—o—

**Botezul lui Belzebub.** Foile unguresci din Clușiu aduc scirea, că locuitorul de-acolo *Pădureanu* Sándor a trecut și el prin botezul lui Belzebub, primind numele *Erdősi*. Nația unguréscă póte fi mândră, că și-a sporit numěrul încă cu un — Țigan!

—o—

**Filoxera la Clușiu.** Intr'una din viile Clușiului, aflătóre pe dealul Sângeorgiului, s'a constatat ivirea filoxerei, din a căreia causă viile probabil, că în curênd vor fi puse sub carantina.

—o—

**Escursiunea la Stejeriș** a sodalilor românĭ din loc, care de atâte-orĭ a fost amânată până acum din causa timpului nefavorabil, se va face mâne, în 14 (26) Iulie. Plecarea la $1^1/_2$ óre p. m. din Grôverĭ.

—o—

**Convocărĭ:** Adunarea despărțěmêntului XVI., *(Sělăgean-Chioran)* al Asociațiunei transilvane e convocată pe 2 August n. în Odorheiu (Szamos-Udvarhely). — Deodată cu acésta se va ținea și adunarea Reuniunei fem. rom. *sělăgene*. — Adunarea desp. V *(Sěliște)* e convocată pe 1 August n. în Gura-rîului.

Adunarea desp. XXVII *(Cohalm)* e convocată pe diua de St. Ilie (20 Iulie) în Cohalm. — Adunarea reuniunei înv. gr. cat. din Archi-Diacon. părților Sătmărene aparț. diecesei Oradane e convocată pe 10 August n. în Homorodul de mijloc. — Adunarea desp. VIII *(Deva)* e convocată pe 1 August n. în Hunedóra. — Adunarea desp. XXIX *(Mediaș)* e convocată pe 1 August n. în Mediaș.

La tóte aceste adunărĭ Românii sunt invitațĭ sě ia parte în numěr cât mai mare.

## Literatură.

„*Istoria Împěratului Traian și a contimporanilor sěi*" de Dr. Heinr. Francke, traducere autorisată de Petru Brosteanu. Brașov 1896. Din acest op au apărut deja fasc I.—VII, și se póte procura d'adreptul la Petru Brosteanu, în Brașov, pályaudvár. — Domnii prenumeranțĭ, carĭ se află încă în restanță cu prețul de prenumerațiune pentru fasciolele I—IX, sunt rugațĭ, sě binevoéscă a grăbi cu achitarea acestor restanțe, *observând, că tipărirea opului nu se póte continua, pănă când nu vor fi acoperite spesele de tipar, de broșurare și de expedițiune pentru ultimul fasciclu (VII) apărut.* Cu tótă stima Petru Brosteanu.

## Industriă și comerciu.

Veacurĭ de-a rêndul străbunii noștri au fost legațĭ de gliă și judecațĭ, ca afară de rěsplata pentru munca lor sě nu aibă nimica. Deși chiar și în timpurile nóstre, încât pe noi Români ne privesce, avem sě ne luptăm cu multe greutățĭ, totușĭ putința ne este dată de-a ne face munca mai roditóre. Nu mai sunt împregiurările, carĭ impreunau numai apăsarea cu umilința. Spiritul de întreprindere nu mai este înăbușit, cum era odinióră Ėr șicanele și cursele, carĭ ni-s'ar puté pune, nu sunt susținute de legĭ. Puțină circumspecțiune și energiă și șicanele orĭ din care parte ar veni, și cursele orĭ din care parte s'ar pune, adĭ se pot și înlătura, se pot și întîmpina.

Conduşĭ de astfel de credințe, ne-am cugetat, cum am puté lărgi activitatea muncitorilor noștri. Insě așa, că rodurile muncei, ce aveam în vedere, sě fiă mai înbelșugate și cu timpul dintr'ênsele sě guste cu folos nu numai acei, carĭ participă imediat la activitatea cea lărgită, comercianții, ci pe una séu altă cale tóte păturile poporului, în special industriașii, la întărirea cărora este neapěrătă trebuință, sě lucrăm din tóte puterile. Și așa am venit la resultatul, că munca poporului nostru, ca sě nu mai pótă sta legată de gliă, ca sě între și pe terenul industrial cu succesul dorit, trebue sě facă ca óre-cum cel comercial séu neguțătoresc, premergêndu-i sě-i vină celui industrial în ajutor.

Avem începuturĭ de industriașĭ, avem de neguțătorĭ séu comercianțĭ. Insě nu avem nicĭ neguțătorĭ, nicĭ industriașĭ, ca sě fiă cumpăna dréptă între cei cu gliă și cei cu industria și comerciul. Nu avem destui, încât folosul muncei sě fiă drept împărțit și pe alte terenurĭ și noi Românii în měsură dréptă sě le putem exploata și pe acele. Așa-dér aici am cugetat sě punem uměrul și sě lucrăm într'acolo, ca și poporul nostru sě ajungă odată, ca în měsura, ce 'i se cuvine, sě se bucure și de rodurile ce le dă industria și comerciul.

Spre sfêrșitul acesta încă în anul acesta ne-am întrunit mai mulțĭ la o însoțire, care în Februarie a. c. și-a și început activitatea prin deschiderea unei neguțătorii de marfă colonială. Insě fiind-că întreprinderea s'a fost întemeiat pe sistemul Raiffeisen, ér publicul român în diverse forme, la diferite ocasiunĭ, s'a esprimat, că i-ar conveni mai bine, și ar participa mai bucuros, décă întreprinderea ar fi strămutată în asociațiune pe acții, am cedat și în adunarea generală din 23 Mai a. c. însoțirea a votat străformarea mai sus atinsă.

Scopul ne este mai pe sus de formă și sperăm, că cu capitalul, ce voim sě-l adunăm pe calea acțiunilor, îl vom și ajunge. Acésta o dicem pe basa experiențelor din intervalul cel scurt de patru lunĭ cu tóte că greutățile, ce am avut a-le învinge, au fost și marĭ și multe. Acésta o putem dice cu tótă îndrăsnéla, când scim, că intențiunea nóstră este de a întemeia un isvor, nu numai de câștig material, ci și de familiarisarea și propagarea de întreprinderĭ comerciale și industriale în sinul poporului nostru.

— Prospectul ce-l transpunem în mânile publicului român este un argument viu despre nisuința cea folositóre a subscrișilor și nu am dori alt-ceva, decât ca nisuința nóstră, fiind bine primită de publicul român, sě fiă călduros spriginită. Credem, că o recomandațiune și mai deosebită e de prisos. Subscrierea acțiunilor indicate este un postulat, este comandată de sistența materială și morală a poporului

---

tuturor, că eu miros din gură, încât eștĭ silit a-țĭ întórce capul, când îmĭ întindĭ păharul. Acésta ai făcut'o, cum am vědut cu ochii mei proprii. Fi sigur, că nu scapĭ de pedépsă pentru calumnia ta, trădător mincinos și fără inimă!

— Avețĭ îndurare de-a mě asculta în liniște și vě dovedesc adevěrul, strigă Fulgentius, cădênd în genunchĭ. Prea iubite Dómne, ațĭ descoperit vre-odată în mine înșelăciune și minciună?

— Spune ce vréi? porunci împěratul.

Și tiněrul i-a povestit tóte, cuvênt de cuvênt, — ce sfat viclean i-a dat Malevolens, ca sě l nimicéscă, ce grijă mare a avut, ca sě împlinéscă porunca severului sěu Domn, că însě pe drum l'a învins somnul și cum, când a sosit la cuptorul de var, a aflat, că dușmanul sěu, care voia sě se încredințeze de mórtea lui Fulgentius, s'a prăpădit însușĭ în locul acestuia.

După cum, pe încetul, se descopereau firele secretului, se însenina și fața împěratului, pe care se putea ceti o espresiă de mirare și něcas. In fine se convinse, cât de tare a fost înșelat de ruda mincinósă și trădătóre. In sórtea înfiorătóre a rěutăciosului Malevolens, cu frică și evlaviă recunoscù mâna Provedinței, care s'a deschis, ca sě pedepsécă pe vinovat și sě scutécă pe nevinovat.

Fulgentius a fost pus érășĭ în deplină grațiă și toțĭ se bucurau, că acela, care i-a săpat grópa, a cădut însușĭ în ea și s'a sfêrșit cu mórtea înfricoșată, ce o pregătise unui om cu totul nevinovat.

(Dintr'o colecțiă). **Moșul.**

## Băltosul.

Lumea asta-i tare rea; décă dă cine-va de-o pagubă, apoi ea-i mai scóte și nume slab. Așa s'a întêmplat cu mulțĭ și așa s'a întêmplat și cu Mitru Pascului dela noi din sat.

Până n'a ajuns pe la noi focuita asta de comasare, toțĭ îi diceau Mitru Pascului, fiind-că pe el îl chiamă Mitru, ér pe tată-s'o l'a chiămat Pascu, dela comasare încóce însě toțĭ îi dic *Băltosul*. La început se cam něcăjea, când îi diceau ómenii băltosul, dér acum s'a obicĭnuit cu acest nume, și-l pórtă bun bucuros. Și nu era modru sě nu se něcăjéscă la început de acest nume, că numele acesta l'a căpětat din o pricină, de care se scărpină bietul creștin mult în cap.

Adecă lucrul a fost așa:

Inainte de comasare avuse bietul om cam 3 jugěre de pămênt, vedĭ bine nu tot la olaltă, ci în vre-o dece parcele, unele mai micĭ, altele mai marĭ, unele de fên, altele de bucate, dér tóte bine grijite, bine gunoite și lucrate omenesce. Din comasare însě 'i se veniră în loc de 3 jugěre chiar 7, dér ce și cum? In locul pămêntului celui bun, ce-l avusese, acum 'i se venì o pustietate gólă, pe care nimenĭ n'a lucrat'o de când e lumea. Păn' la comasare ea a fost groféscă, sub nume de loc sterp, dér acum pustietatea se venì ómenilor; grofului îi deteră inginerii locul cel bun al ómenilor. Tabla de loc, ce o căpětă Mitru Pascului din comasare, era aprópe de těul (lacul) cel fără fund, spre miédă-nópte dela el. Țermurele těului, ca de 300—400 pașĭ, este un podereiŭ spinos, nelucrat, coperit de nisce spinĭ micĭ și împungětorĭ, de nicĭ vitele nu întrau printre ei. Dela podereiul acesta spre médă-di e těul cel fără fund: un těu rotund, fără trestiă orĭ papură pe marginĭ, pururea limpede, nu cresce și nu scade în vecĭ. Dic ómenii, că těul acesta n'are fund și ce scapă odată acolo, nu mai póte eși fiind țěrmurii tare înalțĭ, se spune, că aci, unde-i teul acesta, sě fi fost când-va mănăstirea *patorilor* (óre nu *patěrilor* — dela patěr? din care pricină și la locul din giurul těului îi dic: pator (dêmb); dér mănăstirea s'a cufundat de-odată în pămênt și în locul ei s'a ivit těul cest fără fund. Póte pentru faptele cele bune ale

nostru, este însĕ şi o datorinţă patriotică în sensul veritabil al patriotismului şi nu în cel modern al şovinismului.

Etă prospectul:

**PROSPECT.**

*pentru întemeierea unei societăţî de consum pe acţiunĭ cu sediul în Sibiiu, sub numirea: „Industriaşul“.*

1) Scopul societăţii este de-a procura şi vinde pe lângă preţurĭ moderate articolĭ comercialĭ, a căror procurare şi vindere va afla consiliul administrativ, că e în folosul societăţii şi a publicului cumpĕrător. 2) Societatea se înfiinţéză pe timp nedeterminat cu un capital de 50.000 fl., care se împărţesce în 1000 acţiunĭ à 50 fl. v. a. 3) La subscriere, ca societatea sĕ pótă înfiinţa şi sĕ-şĭ pótă începe fără amânare multa activitate, sunt a se plăti 30% din valórea nominală a acţiunilor, adecă după fiă-care acţiune 15 fl., restul se va solvi după provocările direcţiunii: provocarea însĕ nu póte pretinde rate mai marĭ de 10%, nicĭ în perióde mai scurte de 2 lunĭ. 4) La subscriere fiă-care subscriitor de acţiune plătesce 1 fl. ca contribuire la cheltuelile de fondare. 5) Membrii fundatorĭ îşĭ reservéză dreptul de-a alege prima direcţiune pe cei trei anĭ dintâiŭ, conform legii comerciale § 183. 6) In cas, când s'ar subscrie mai multe de 1000 acţiunĭ, decât cum sunt proiectate, reducerea se va face în proporţiă cu numĕrul acţiunilor subscrise, despre ce acţionarii vor fi încunosciinţaţĭ. Pentru sumele incurse până la adunarea generală fundatorii garantéză solidar. 7) Plătirile se fac până la 31 August a. c. la „Insoţîrea industriaşilor românĭ“ din Sibiiu. Terminul adunării constituante se va publica prin ḑiare

Prospectul s'a propus şi esmis conform § 150 din legea comercială.

Dat în Sibiiu, 1 Mai, 1896.

Comitetul fundator:

Nicolae Cristea ases. cons. Sibiiu, Constantin Dragoş, păpucar Sibiiu, Ioan Visa proprieter, Sibiiu; Teodor Popescu comerciant, Sibiiu; Nicolau Toma proprietar, Făgăraş; Ioan Popp pielar, Făgăraş; Ioan Gimbeşiu pielar, Făgăraş; Alesandru Aiser comerciant, Făgăraş; Iosif Ciora pielar, Făgăraş; Ioan Popescu prop., Topliţa; Dumitru Banciu farmacist, Selişte; Stefan Oltean mĕsar, Blaşiu; Ioan Ganea cojocar în Sibiiu; Ioan Costin preot şi redactor în Sibiiu; Stan Steflea comerciant, Selişte; Mateiŭ Radulescu pantofar, Sĕlişte; Ioan Tintea cojocar, Sĕlişte; Ioan Bucsian pielar, Sĕlişte; Simeon Simonetti pantofar, Sĕlişte; Nicolau Simtion tipograf, Sibiiu; Teodor Moldovan cismar, Sibiiu; Teodor Onişor econom, Blaşiu.

---

## O crimă înfiorătóre.

Nădab, (Banat) Iulie 1896.

In 16 Iulie n. c. s'a petrecut în comuna nóstră Nădab o crimă grozavă, pe care vi-o istorisesc pentru a fi de învĕţătura acelor, carĭ spre nefericirea lor au pornit pe calea stricăciunei.

Anume Joi 16 Iulie femeia *Maria Peşcan* (Liţóie) a fost ucisă de către ginerele sĕu Ioan Codrean, care de mai mult timp stetea în procese cu sócră-sa. In ḑiua pomenită, acest ginere fără de lege a mers după trifoiŭ la grădina bĕtrânei sale sócre, ḑicĕnd, că va merge la têrg la Giula cu o vacă. Aci, după ce tăiă trifoiŭ, a intrat şi în casă la bĕtrâna, pe care se ḑice, că ar fi aflat'o durmind. Repeḑindu-se asupra ei, a sugrumat'o cu o năframă şi apoi, după ce a omorît'o, a pus'o pe trăsură, a astupat'o cu trifoiŭ şi plecă apoi cu trăsura, spunênd unui cumnat al sĕu, că merge la têrg.

După ce a făcut un încungiur pe la Socodor şi cine scie încă pe unde, a venit la o holdă a lui cu cucuruz şi a aruncat'o aci. Acésta a fost în 16 Iulie n. cam pe la 8 óre séra.

Intr'aceea soţia criminalului, adecă fiica bĕtrânei, aflând de dispariţiunea mamei sale a şi făcut arătare la primăriă, ér de aci s'a făcut arătare la gendarmeria din Chişineu.

Pe la 9 óre séra criminalul sosi acasă. Soţia lui, aflându-se singură, s'a temut sĕ-i ḑică vre-un cuvênt, orĭ sĕ dea alarmă, ér el după o mică pausă a plecat érăşĭ cu trăsura. S'a dus şi a luat cadavrul sócrei sale din cucuruz şi, după ce i-a legat de grumazĭ o pétră grea de 42 chilograme, a dus'o la o fântână părăsită din pusta Căranciĭ, ce se ţine de proprietatea archiducelui Iosif, aruncându-o în acéstă fântână.

Vinerĭ nóptea, în 17 Iulie, a venit el până unde-va şi apoi a dat drumul la cai cu trăsura singură, ér el — mustrat bag' sémă de consciinţă şi mai avênd frică şi de gendarmĭ, carĭ acum îl urmăriau — a început sĕ ia câmpii, alergând pe la Arad, Şiclău, dér în urmă a fost prins la Chişineu Sâmbătă în 18 Iulie.

Tot pe acea vreme a fost aflată şi sócră-sa. După spusele mai multor ómenĭ, că pe unde l'au vĕḑut umblând, cele două fiice ale femeei ucise, dintre carĭ una era soţia criminalului, au mers tot după urmă până când în sfîrşit au dat de fântână, în jurul căreia se puteau cunósce urmele ucigaşului, căcĭ rĕmăsese trifoiŭ pe lângă ea. Femeile făcură arătare la primăriă, de a sosit ajutor şi cadavrul cu peatra de grumaz a fost scos din fântână.

Ucigaşul a fost adus cu ochiĭ legaţĭ până la acea fântână, unde deslegându-i-se ochii şi întrebat fiind de membrii comisiunei judecătorescĭ, decă cunósce acel cadavru, el a rĕspuns, că nu-l cunósce.

Cadavrul a fost dus apoi la spitalul mormintelor din loc, unde fiind tăiat şi cercetat de către medic, s'a constatat, că trei cóste îi sunt rupte. Până când medicul a tăiat cadavrul, criminalul I. Codrean a fost silit a privi necontenit spre mórtă, ér la sfîrşit a fost silit a-o săruta.

In aceeaşĭ ḑi cadavrul a fost îmormêntat. Criminalul în nóptea după îmormêntare şi-a recunoscut crima în presenţa a doi juraţĭ şi a notarului comunal. In 19 Iulie criminalul a fost dus la închisórea din Chişineu.

Ca sĕ nu cadă asupra comunei nóstre acéstă ruşine, étă spun, că Codrean a fost numai însurat în Nădab, de nascere însĕ este din Şiclău.

**Demetriu Oniţa,**
abonent.

---

## HIGIENA.

### Câte-va cuvinte despre beuturĭ.

„Décă poftele nu le cruţĭ, înzadar cauţĭ fericire, înzadar gândescĭ la dulcéţa vieţii“.

*Lucreţiu.*

IV.

Acum sĕ vedem, ce folos aduce rachiul omului:

Il face din om neom, îi strică viéţa şi a lui şi a copiilor lui, îi amăresce ḑilele, ér după tóte acestea îl sĕrăcesce şi îl duce la sapă de lemn. Se scie de mulţĭ, că beuturile sunt vătĕmătóre sănĕtăţii, dér cu tóte acestea nimenĭ nu voesce sĕ crédă acésta; omul dedat viţiului beţiei nu se simte nici-odată bine, el nu are nicĭ-odată gust de mâncare din causă, că stomacul îi este ars din causa alcoholurilor (spirturilor), are tot-déuna durere de cap, 'i se pierde vederea şi auḑul, încep a-i tremura mânile şi picióréle, se schimbă la faţă, şi în urmă capĕtă diferite bóle, carĭ îi curmă viéţa fără de timp.

Omul beţiv se cunósce de departe; faţa lui este roşiă înflăcărată, nasul şi obrazii sunt roşii-vineţĭ, la unii faţa este palidă pămĕntósă. Unii sunt slabĭ, alţii sunt graşĭ şi pântecoşĭ. Dér şi aceştia cu timpul, după ce li-se strică organele, mai ales ficatul, slăbesc şi cad în bóla de apă séu dropică, din care nu mai scapă.

Viéţa celui beţiv se scurtéză, el móre prin stricăciunea organelor, orĭ printr'o bólă óre-care, ce la el este mai periculósă decât la alţii; unii se omóră singurĭ, ca sĕ scape mai iute de chinurile, ce 'i tortureză.

Aşa dér din aceste se vede fórte bine, cât rĕu aduce beţia; pe lângă degradare, ea scurtéză şi viéţa. Beţia este fórte periculósă şi pentru-că îmulţesce fărădelegile, sinuciderile şi crimele; copii beţivilor capĕtă epilepsiă, orĭ nebuniă; poporul în loc de a se îmulţi se stînge şi sĕrăcia se ţine de mână cu beţia.

Pentru a se pune capĕt viţiului beţiei, ca sĕ nu mai nefericéscă şi pe alţĭ ómenĭ, s'au înfiinţat în multe locurĭ, şi mai cu osebire în Bucovina, societăţĭ contra beuturei, şi membrii acestor societăţĭ s'au legat prin jurămênt a nu mai bea rachiu şi de-a abate dela acéstă beutură otrăvitóre şi pe alţii.

In Şvedia şi Norvegia beţia se pedepsesce cu închisóre. Indată ce un beţiv este închis, nu capĕtă altă mâncare diminéţa şi séra, decât o pâne şi vin séu rachiu, după cum cel arestat bea vin séu rachiu. Dér pânea nu 'i se dă decât într'un vas plin cu vin séu cu rachiu, în care a stat muiată o óră.

In prima ḑi beţivul mănâncă cu plăcere pânea, a doua ḑi îi pare mai puţin plăcută. Puţine ḑile după aceea o primesce cu un adevĕrat disgust. In genere în opt séu ḑece ḑile acésta îi produce o aşa gréţă, încât unii nicĭ într'un chip nu voesc sĕ mai mănânce acea mâncare, care li-se dă fără milă. După ce se termină acéstă cură, beţivul, afară de rare casurĭ, este cu totul vindecat. Mulţĭ renunţă cu desĕvârşire la vin, al cărui miros chiar le produce un desgust nemărginit.

Ce bine ar fi, sĕ se întroducă şi la noi o astfel de lege!

Ar fi fórte bine, ca acele reuniunĭ înfiinţate contra beuturei de rachiu sĕ se întindă cât mai mult şi sĕ distrugă cu desĕvêrşire înfricoşatul viţiu al beţiei din mijlocul poporului nostru românesc; căcĭ s'ar scăpa de o mare dare, care este silit sĕ o plătéscă, ér pe de altă parte ar scăpa de batjocura şi rîsul străinilor.

Episc. de Limerick Dr. O'Dwyer a publicat o carte pastorală contra beţiei, unde condamnă aplicarea la beţiă a poporaţiunei irlandeze şi îndémnă pe preoţime sĕ facă tot posibilul pentru stîrpirea acestui rĕu. Apoi condamnă fórte aspru datina pomenilor, ce se fac după morţĭ, carĭ în cele mai multe casurĭ devin adevĕrate orgii; apoi constată cu siguranţă, că singura causă a sĕrăciei şi a miseriei poporului irlandez este patima beţiei.

Aşa-dér sĕ luptăm pe cât va fi posibil, ca sĕ stîrpim din poporul nostru românesc acéstă urîtă patimă, care îl degradéză şi-l duce la sapă de lemn; mai cu osebire preoţimea ar fi fórte bine, ca cât mai mult sĕ ţină predicĭ contra acestui urît viţiu.

**Prof. Dr. Elefterescu.**

---

călugărilor a făcut Dumneḑeu sfântul acéstă minune.

Dela tĕul cel fără fund, cum am ḑis, spre méḑă-nópte este un podereiu spinos ca de 300—400 paşĭ de lat şi lung pănă în vale şi pănă mai la tren. Dela podereiu spre méḑănópte se întinde o baltă mare ca de 6 jugĕre sdravene. Balta acésta cu podereiul cel spinos, ce-i între ea şi tĕul cel fără fund, o deteră inginerii la Mitru Pascului drept moşiă pentru locurile cele bune, ce le avusese. Acum ţinete Mitre! Trăesce ca bróscele în baltă, că numai cu porumbele de pe spinii cei piticĭ nu-i puté trăi, ér locşorul tĕu cel bun e în mâna altora.

Nĕcăjitu-s'a de mórte bietul om când s'a vĕḑut pus cu moşia-'n baltă, recurat'a plânsa 'n drépta, jeluitus'a în stânga, fără de folos. Omenii, în loc sĕ-l mângăie, i-au mai pus şi nume Băltosul, că nu-i era destul de mare nĕcasul şi paguba.

Dér Băltosul avea şi feciorĭ şi o fată. Feciorul cel mai mare chiar venise din cătane, când au dat inginerii balta 'n sémă la tatăs'o. Şi vĕḑênd el, că tatăs'o nu ajunge la nimic cu tânguirile şi cu jalbele, ḑise către el aşa: tată nu mai âmbla înzadar văetându-te, ca o babă, că nimic folos nu avem din văetărĭ; cu jalbe şi cu procatărĭ încă nu âmbla, că ni-om mânca văcuţele — după ce numai pe ele le mai avem, şi balta cu ţermurii ei de spiniş; fără hai sĕ chibzuim noi n'ar fi modru şi putinţă sĕ facem din ea loc ca locurile, sĕ ne facă, de nu bucate, măcar fên bun, că acela încă-i ca şi bucatele: vindem fên şi cumpĕrăm bucate, de nu putem ţiné vite multe şi bune sĕ le dăm cu preţ şi sĕ ne ţinem casa. Am vĕḑut eu, tată, pe unde am cătunit, multe de tote, şi bune şi rele, am vĕḑut hotară bune şi făcênd ródă slabă din lenea celor ce le aveau; şi am vĕḑut hotară slabe, dând róde bune, décă omul muncesce dela inimă, că par' că d-ta ne învĕţai, că pămêntul tot e al lui Dumneḑeu sfântul şi Sfinţia Sa póte da róde bune şi în pămêntul ce ni-se pare slab, numai sĕ-l muncim cum se *duculesce.*

— Aşa-i dragul tatii, rĕspunse badea Mitru amărît, dér în baltă numai de-om sĕmâna brósce s'or face, dér de astea n'avem trebuinţă sĕ sĕmĕnăm, că sunt destule.

Din vorbă 'n vorbă ajunseră la părerea, că sĕ nu mai âmble nicĭ cu o jalbă mai mult, ci sĕ rĕmână cu balta şi sĕ cerce a face din ea loc roditor, de s'a puté; de nu s'a puté, sĕ nu se căéscă că n'au cercat, şi fie mila Domnului!

Acésta era tómna, după culesul bucatelor, când au întrat ómenii în nouĕle lor posesiunĭ după comasare. Era o tómnă bună, caldă, sbicită. Cei ce căpătaseră loc ceşĭ-cevaşĭ bun arau şi sĕmĕnau bucate de tómnă, grâu şi sĕcară. Decĭ se luà şi badea Mitru cu cei trei feciorĭ ai lui, cu sĕcurĭ şi cu sape, şi merseră la tabla lor cea nouă. O încungiurară de câte-va orĭ, înjurând pe inginerĭ şi pe judecătorĭ şi în urmă veniră la convingerea, că cu înjurăturĭ locul mai bun nu s'a face. Decĭ se puseră pe muncă.

Ţĕrmurele cel spinos îl lăzuiră, scóseră spinii din rădĕcină şi rĕmânea pămêntul săpat şi gras de-ţĭ era mai mare dragul a te uita la el. Şi munciră bĕtrânul cu cei trei feciorĭ vre-o 3 sĕptĕmânĭ de-a rêndul şi făcură ţĕrmurele ca un strat, şi adunară vre-o opt grămeḑĭ de spinĭ cu cióte.

Vremea ţinea tot bună. Era aprópe de postul Crăciunului şi gândeaiu, că-i în luna lui Maiŭ, atâta era de frumos. Numai nóptea bruma şi aspria câte-o lécă, dér peste ḑi era mai ca 'n dricul verei. După ce gătară de lăzuit ţĕrmurele bălţii, ochiră şi chibzuiră ei, că óre care-i mai jos tĕul cel fără fund, orĭ balta lor? Şi li-se părea, că totuşĭ tĕul cel fără fund e mult mai jos, decât balta.

Vremea era tot bună. Decĭ se hotărîră sĕ facă un şanţ din marginea tĕului pănă în marginea bălţii.

## ECONOMIA.

### „România agricolă“.

IV.

Bucurescii, capitala României, este o cetate aşedată la şes pe amêndoi ţĕrmurii Dimboviţei şi se estinde pe teritor mare, aşa încât călĕtorul străin uşor se póte pierde pe mulţimea stradelor. Noroc, că în privinţa acésta s'au luat mĕsurĭ bune prin stabilirea gardiştilor pe la rĕspântiile stradelor, carĭ pe lângă susţinerea ordinei, pot sĕ dea trecĕtorilor şi îndrumările de lipsă, ér birjarii, al căror numĕr e fórte mare, încă te sciu duce unde voescĭ.

Asupra călĕtorului străin face o impresiune curiósă modul, cum cei mai mulţĭ vêndĕtorĭ dela ţéră şi precupeţi îşĭ vênd mărfurile lor, cu carĭ se iau pe strade strigând mereu, de esemplu: melu-mel, séu pesce-pesc, séu lapte-lapt ş. a. Acésta se face desigur din causa prea marei depărtărĭ a stradelor de pieţă. Cele mai multe obiecte şi legumĭ de vêndare nu se pórtă în traiste şi desagi, ca pe la noi, ci pe o prăjină strâmbă, de lungimea unui băţ, la capetele căreia se atêrnă douĕ corfe séu vedriţe, în carĭ se aşéză marfa de vêndare.

Dér nu numai vêndĕtorii dela ţéră şi precupeţii umblă cu mărfurile lor pe strade ci chiar şi vênḑetorii de alte mĕrunţişurĭ te molestéză mereu, cu deosebire Ovreii, aşa încât décă ai întrat la un hotel sĕ mănâncĭ, séu sĕ béi ceva, neîntrerupt te îmbie unul séu altul, ca sĕ le cumperĭ marfa.

Imprejurul Bucurescilor, ca şi imprejurul oraşelor de pe la noi, cei mai mulţĭ cultivătorĭ şi vêndĕtorĭ de legume sunt Sêrbii şi Bulgarii, carı fac un negoţ fórte întins cu legumele nu numai pe timpul verii, ci chiar şi peste iérnă.

In Bucurescĭ, ca şi în celelalte oraşe, este o mişcare viiuă; am băgat de sémă însĕ, că elementul străin cuprinde tot mai mult teren, cumpĕrând séu clădind case nouĕ, deschiḑênd séu închiriind prăvălii, apoi ca industriaşĭ întreprindĕtorĭ şi altele.

Ajuns în Bucurescĭ, primul lucru mi-a fost, ca sĕ visitez şcóla de agricultură dela Herestrĕu, despre care ca colaborator al „Economiei Naţionale“, cetisem câte ceva şi mai înainte.

Scóla de agricultură dela Herestrĕu se află în partea de către apus a Bucurescilor, până la care mergĭ pe o şosea (drum) plantată jur împrejur cu arborĭ, cu deosebire castanĭ. Din şoseua principală spre méḑă-ḑi te conduce altă şosea laterală, plantată de asemenea cu castanĭ, platanĭ (nisce arborĭ, carĭ pot resista mai cu succes căldurilor marĭ) şi cu gard viu de acaţĭ séu salcâmĭ, cum le mai ḑic ei.

Ajuns aci, am întrat în cancelariă, unde m'am presentat d-lui director al scólei C. Munteanu, care se întreţinea cu un trimis ministerial în afacerile şcólei. După ce m'am presentat şi i-am spus intenţiunea mea, mi-a dat o călăuză în persóna unui absolvent al acelei şcóle, care m'a condus, mi-a arătat şi dat tóte deslușirile de lipsă.

Edificiul şcólei e cu un etagiu şi se întinde cu douĕ aripĭ spre curte şi grădină. In el se află salele de propunere, apoi dormitóre şi refectóre (sale de mâncare) pentru studenţĭ, colecţiunĭ de plante, minerale şi altele. Acolo studiéză an de an tinerĭ, carĭ voesc a îmbrăţişa agricultura, ca conducĕtorĭ şi administratorĭ de moşii.

Pe anul şcolar 1895/6, după cum mi-s'a spus, au fost inscrişĭ la 60 elevĭ, carĭ se împart în trei cursurĭ şi se întreţin pe spesele statului. Intre aceia se află şi câţĭ-va tinerĭ de pe la noi. Pentru primire în acel curs se recer patru clase gimnasiale (liceale), eventual esamen de primire. Instrucţiunea se predă din partea celor mai bunĭ profesorĭ de sciinţele economice.

Indată ce eşĭ din edificiul şcólei în grădină, îţĭ face o impresiune curiósă instalaţiunea pentru distribuirea apei de lipsă prin grădină; se află anume o pressă cu o rótă rotundă, care mişcată de vênt adună apa într'un reservoar, de unde apoi prin deschiderea unor ventile ajunge în nisce ţevĭ, carĭ o conduc pe sub pământ în tóte părţile grădinei.

In grădină se află fel şi fel de pomĭ, dér am vĕḑut, că nu le prea priesc, deórece perii aveau o scórţă uscată şi crepată, întocmai ca şi a stejarului bĕtrân de pe la noi, din care causă, după cum mi-s'a spus, la câţĭ-va anĭ apoi se şi prăpădesc. Nicĭ nu am vĕḑut pomĭ cu corónă înaltă şi bine crescuţĭ, ca pe la noi, ci mai mult de cei piticĭ, cu corona numai din faţa pământului. Acésta se lasă şi pentru aceea, fiind-că viforele marĭ, carĭ se ivesc din când în când pe acolo, adese-orĭ i-ar rupe pe toţĭ, décă ar avé corónă înaltă.

De-o parte a grădinei se află despărţământul pentru sĕmênatul, altoitul şi rĕsăditul pomişorilor, carĭ se cultivă, după cum am vĕḑut, pe-o întindere destul de mare. Altoitul pomişorilor se face mai cu sémă prin împreunare (copulare) la cei mai tinerĭ şi subţirĭ, ér la cei mai groşĭ în cójă. Altoitul în crepătură mi-s'a spus, că nu se prea practică, din causă, că nu prea succede şi prea strică trupina, aşa încât în decurs de un an-doi ea nu se mai póte altoi. Altoitul îl fac mai cu sémă elevii institutului sub conducerea profesorilor respectivĭ.

Pomişorii altoiţĭ mi-s'a spus, că au pe acolo un preţ cu mult mai mare ca pe la noi, deórece nu numai locuitorii capitalei, ci şi cei din împrejurime caută sĕ planteze din an în an tot mai mulţĭ pomĭ nobilĭ, în speranţa, că cu timpul totuşĭ o sĕ le succédă a împământeni şi ei acest ram de economie.

Afară de pomişorii altoiţĭ şi unii pomĭ stabilĭ se mai află prin grădină fel şi fel de tufe roditóre parte indigene, parte de cele strĕine. O deosebită grijă am vĕḑut, că se pune pe cultura viţei de viiă.

Tot în grădina de pomĭ am vĕḑut mai multe coşniţe de lemn acoperite cu paie, în carĭ mi-s'a spus, că se practică stupitul raţional, ca şi pe la noi în coşniţele lui Dzirzon şi Berlepsch, în carĭ nu se mai omóră albinele ca în cele de nuele, ci li-se iau numai fagurii de miere, carĭ după ce se golesc, se aşéḑă cu ramele din nou în coşniţe.

Despărţĕmêntul legumilor am vĕḑut, că încă era bine cultivat cu tot felul de verdeţurĭ, dintre carĭ mi-s'a spus, că unele ajung la o mărime însemnată.

In nemijlocita apropiere a grădinei se află câmpul de încercărĭ (esperinţe) al şcólei, în care se cultivă tot felul de sĕmênăturĭ şi ierburĭ indigene şi strĕine. Acĭ poţĭ vedea: trifoi, luţernă, măzăriche cu ovĕs (borceag), mohor, ghijdeiu, şi alte ierburĭ sĕmênate, apoi grâu de tómnă şi de primăvéră, Hallett, Mocry, Şireff şi alte soiurĭ, cucuruz (porumb) indigen şi de prin alte ţĕrĭ ş. a.

In mijlocul câmpului de încercărĭ, care se lucră în regia proprie, cu boii şi caii anume întreţinuţĭ pentru acest serviţ, se află instalaţiunile (grajdurile) pentru vitele de lucru, de lapte şi de prăsilă, carĭ sunt despărţite unele de altele după soiŭ (rassă) şi mărime.

Intre diferitele instalaţiunĭ, mai însĕmnat şi mai mare este grajdul pentru vitele cornute: boi şi vacĭ. Boii erau duşĭ la lucru pe câmpul de încercărĭ şi numai vacile erau prin grajdurĭ. Dindĕrĕtul fiăcărei vacĭ se afla câte-o tăbliţă négră de lemn, pe care sta scris timpul gonitului şi al fĕtatului, ér după ce fĕta, era însemnată şi câtăţimea laptelui, ce dă pe fiă-care ḑi.

Intre vacĭ mai multe sunt de soiul Simenthal, carĭ, după cum am vĕḑut pe tăbliţă, dau pe ḑi câte 15—17 litre de lapte, apoi corciturĭ (încrucişărĭ) de Simenthal şi moldovenescĭ, carĭ încă am vĕḑut că dau dela 12—15 litre de lapte pe ḑi. Corciturile se fac prin sărirea taurilor de Simenthal pe vacile moldovenescĭ, séu întors. Afară de acestea am mai vĕḑut o păreche de vite: un taur şi o vacă de Alpi, de-o mărime şi frumseţă deosebită, cu carĭ mi-s'a spus, că asemenea se fac încercărĭ de corcire.

Vĕḑênd grija, ce se întórce asupra vitelor cornute, precum şi felul nutreţului care constă din trifoiu, luţernă, borceag, napĭ tăiaţĭ in maşină şi amestecaţĭ cu plévă, precum şi sdrobul de sare în ieslile lor, nu m'a prea cuprins o mirare aşa mare despre starea, în care se aflau şi despre cantitatea laptelui lor. — „Acestea tóte sunt bune“, am ḑis conducătorului meu „dér când va ajunge şi ţĕranul, ca sé-şi pótă ţinea vitele astfel, când el însuşĭ, astăḑĭ nu are o locuinţă măcar aşa de bună şi curată ca vitele acestea?“

Din grajdul vitelor cornute am mers în al cailor, dér şi aci am aflat numai câţĭ-va, fiind ceilalţĭ duşĭ în câmp la plug. In deobşte mi-s'a spus, că cailor nu le priesce în România, astfel că numai pentru trebuinţele armatei se impórtă dela noi pe tot anul în preţ de un milion de lei.

Mulţămind conducĕtorului meu Căruntu, absolvent al acelei şcóle, pentru conducere şi lămuririle date, mi-am luat rĕmas bun dela d-l director Munteanu şi în ḑiua următóre am plecat cu trenul îndĕrĕt spre casă, meditând asupra celor vĕḑute şi socotind, că totuşĭ e bine când cineva mai póte învĕţa şi din asemenea călĕtorii, decât tot numai de prin cărţĭ şi ḑiare.

I. Georgescu.

## MULTE ŞI DE TOATE.

**Otravă de viperă.**

Fisiologul frances, Phisalix, în urma unei cercetărĭ a aflat, că sângele de viperă, décă se fierbe, îşĭ pierde puterea sa otrăvitóre, ér, din contra, décă sângele se pune sub radele electrice, se schimbă în contra-otravă. El a mai descoperit, că décă otrava acésta de viperă, fiind ea fierbinte, se strecóră printr'o sîtiţă de porcelan, atuncĭ otrava se topesce astfel, încât părţile esenţiale otrăvitóre rĕmân lipite pe sîtiţă, şi numai atuncĭ se deslipesc, când prin acea sîtiţă se străcóră şi contra-otrava.

Din acésta urméză, că contra-otrava nu este supusă influinţei căldurei, orĭ a radelor electice, ci acéstă proprietate deja se află în sângele otrăvitor al viperei dela natură, ér radele electrice séu căldura numai alege din sânge părţile contra-otrăvitóre.

*

**Cât e de periculósă dinamita?**

Este sciut, că tótă lumea pórtă mare frică faţă de dinamită. Omenii până n'au cunoscut mai de aprópe dinamita, nu sciau, cum sĕ âmble cu ea şi din pricina asta fórte mulţĭ s'au prăpădit. Asta e şi causa, că astăḑi se tem ómenii aşa tare de dinamită.

După cum arată însĕ o statistică din Prusia, dinamita nicĭ de cum nu e mai periculósă, decât praful seu érba cea négră de puşcă, ce se folosesce adĭ. Erba acesta, cum se scie, se folosesce şi la minele de pétră, orĭ de aur, pentru a despica stâncĭ. Cam de prin anul 1870 însĕ a început a se folosi în mine şi dinamita.

După unele date oficióse din 1867, în minele de metal la 1000 de lucrătorĭ, cu ocasiunea despicărilor stâncilor cu érbă négră de puşcă, s'au ivit 0·104% casurĭ de mórte, în 1894 însĕ, când se folosia aprópe numai dinamită, s'au ivit numai 0·065% casurĭ de mórte.

---

Şi se puseră la muncă numai ei patru. Şi munciră bărbătesce şi când erau douĕ sĕptĕmânĭ din postul Crăciunului trecute, şanţul fù gata şi pământul, care cum îl scoteau feciorii din şanţ, bĕtrânul îl tot ducea cu carul cu vacile în baltă. Când era şanţul gata, vĕḑură cu multă bucuriă, că ḑeu balta lor este şi cu un metru mai susă decât tĕul cel fără fund. Atuncĭ începură vêntósele tomnii, cu ele ploi şi viscole şi într'o bună diminéţă pământul fù acoperit de omĕt.

Sătenii se minunau de munca cea procletă, ce puseseră badea Mitru cu feciorii lui şi dau din cap; unii ḑiceau, că înzadar şi-au frânt cele ose; alţii însĕ îşĭ dau cu părerea, că munca şi răbdarea le rĕsplătesce Dumneḑeu cu îmbelşugare.

Pe la patru-ḑecĭ de sfinţĭ încă era tot iérnă, badea Mitru cu feciorii lui căra gunoiă, rele bune, cum le căpĕta dela Jidovi şi cum aduna de pe drum şi cum mai putea din grajdul lui, şi le făcea grămadă lângă baltă. Aşa făcù cât fù ierniţa de lungă şi până se desprimăvĕrà bine.

Pe la blagoveştenie ómenii prinseră a eşi cu plugurile şi a sĕmĕna cucuruz şi măzăriche şi orz, că ovese la noi nu sĕmĕnă nime. Badea Mitru încă eşì la balta lui, dér fără plug, numai cu carul şi cu grapa şi cu cei trei feciorĭ vênjoşĭ. Şi tot ţĕrmurele cel lăzuit îl sĕmĕnară cu cucuruz şi-l grăpară bine ca stratul, ér gunoiul îl împrăştiară frumos cu furcile cele de fier în baltă, care însĕ acum nu mai era baltă, că era scursă de mai nu se cunoscea, că a fost baltă. Greblară feciorii şi asĕmĕnară de făcură aşeḑĕtura ca palma şi apoi o lăsară în scirea Domnului.

Când fù colea pe la Stul-George cucuruzul lor eşia din pământ gras şi negru de verde, ér balta era ca o holdă verde. Când fù pe la Rusale, cucuruzul lor era săpat dintâie şi nu scia de ce lucru sĕ se apuce: începe-ar la sapă de a doua óră, băga-s'ar cu cósa 'n iérbă, că era — Domne în baltă — iérba până 'n genunche, iérbă grasă şi frumósă, numai cam rară. Decĭ s'au pus şi diminéţa până la prânḑ doboriau iérbă cu cósa, dela prânḑ păn' la ojină săpau la cucuruz, dela ojină până 'n séră érăşĭ doboriau la iérbă. Astfel, că ei, când fură gata cu sapa de a 2-a, erau gata şi cu cositul şi cu facerea fênului, şi pe Stul-Petru fênul lor era claiă la şură, o claiă mare mare, ca cele domnescĭ de mare, apoi fên bun, Dómne, verde şi móle ca mătasa. Au băgat însĕ de sémă, că ploile le spală balta şi duc în tĕul cel fără fund gunoiul, decĭ şanţul l'au umplut cu spinĭ şi spinii i-au bătut cu pisulugul. De atuncĭ încolo de câte-orĭ plóuă mult, tot-déuna se străcură încet încet printre spinii din şanţ apa, ce era de prisos, şi aşa locul lor rĕmânea nicĭ prea jilav, nicĭ prea sĕc, ér gunoiul nu mai puta fugi în tĕu.

Când fù tómna, cine mai avea cucuruz frumos ca Băltosul? Ciucalăi marĭ de jumĕtate de cot şi groşĭ ca mâna. Avù vre-o ḑece care de cucuruz, cât nu avuse nicĭ într'o tómnă de când e. Apoi în baltă così douĕ rêndurĭ de otavă, de adunà atâta potop de nutreţ, cât ar fi fost de ajuns la trei gazde.

Acum nu mai era supĕrat Băltosul, ca acu-i anul; acum mulţămea lui Dumneḑeu, că a dat gând inginerilor de l'au pus în baltă cu moşia.

Pe ţĕrmurele cel lăzuit, după ce culeseră cucuruzul, sĕmânară grâu de tómnă. Şi ce făcù, Dómne, mai *buiac* desât la orĭ-cine dela noi din sat, că era pământ nou, hodinit.

Aḑĭ nu mai e nicĭ un spin pe ţermurele bălţii; în locul spinilor verḑĭ holde frumóse; nicĭ baltă nu mai e; în locul bălţii e o trifoişte, cât se mai ai doi ochĭ sĕ te uiţĭ la ea. Lui Mitru Pascului însĕ ia rĕmas numele Băltosul, ci nu se supĕră, că balta îi dă nutreţ de póte ţine vite multe şi bune, ér ţĕrmurile bălţii îi dau bucate cu îmbelşugare.

Vedeţĭ ce face munca îndelungată cu ajutorul lui Dumneḑeu? Luaţĭ pildă dela Băltosul!

Reteag, Iulie 1896.

Ión Pop Reteganul.

## Nou abonament la GAZETA TRANSILVANIEI

**Cu 1 Iulie 1896 st. v. s'a deschis nou abonament la care invităm pe toţi amicii şi sprijinitorii fóiei nóstre.**

**Preţul abonamentului:**

Pentru Austro-Ungaria:

| | |
|---|---|
| pe un an ........ | 12 fl. |
| pe şése lunĭ ....... | 6 fl. |
| pe trei lunĭ ....... | 3 fl. |

Pentru România şi străinătate:

| | |
|---|---|
| pe un an ..... | 40 francĭ |
| pe şése lunĭ ..... | 20 „ |
| pe trei lunĭ ...... | 10 „ |

### Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria:

| | |
|---|---|
| **pe un an** .......... | **2 fl.** |
| **pe şése lunĭ** .......... | **1 fl.** |

Pentru România şi străinătate:

| | |
|---|---|
| **pe un an** ........ | **8 francĭ** |
| **pe şése lunĭ** ...... | **4 „** |

Abonarea se póte face mai uşor prin **mandate postale.**

Administraţiunea
**„Gazetei Transilvaniei".**

### Călendarul săptămânei.

IULIE. are 31 ḑile. CUPTOR.

| Ḑilele | Călend. Iul. v. | Călend. Gregor. |
|---|---|---|
| Dum. | 14 S. p. Achila | 26 S. Anna |
| Lunĭ | 15 M. Cir. şi Iudita | 27 Panteleimon |
| Marţĭ | 16 M. Antinogen | 28 Ioncenţiu pp. |
| Mer. | 17 S. m. Marina | 29 Marta |
| Joi | 18 M. Iacint şi Em. | 30 Beatrice |
| Vin. | 19 Cuv. Macr., Dian | 31 Ignaţiu de Loi |
| Sâm. | 20 † Sf. Prof. Ilie | 1 August. Petru |

### Bursa de Bucurescĭ

din 22 Iulie n. 1896.

| Valorĭ | Dobênda | Scad. cup. | Cu banĭ gata |
|---|---|---|---|
| Rentă română perpetuă 1875 | 5% | Apr.-Oct. | 101 3/4 |
| Renta amortisabilă . . . | 5% | „ „ | 100.3/8 |
| „ „ (Impr. 1892 . . . | 5% | Ian.--Iul. | 99.— |
| „ „ din 1893 | 5% | „ „ | 99.— |
| „ „ 1894 int. 6 mil. | 5% | Apr.-Oct. | 96.1/2 |
| „ „ (Impr. de 32. 1/2 mil. | 4% | Ian.-Iulie | 86 1/4 |
| „ „ (Impr. de 50 mil. | 4% | „ „ | 86.7/8 |
| „ „ (Imp. de 274 m. 1890 | 4% | „ „ | 87.1/4 |
| „ „ (Imp. de 45 m. 1891 | 4% | „ „ | 86.7/8 |
| „ „ (Im. de 120 iul. 1894 | 4% | „ „ | 86 7/8 |
| „ „ (Im. de 90 mil. 1896 | 4% | „ „ | 87.3/4 |
| Oblig. de Stat (Conv. rurale). | 6% | Mai-Nov. | 100.7/8 |
| Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300 | 10 | „ „ | 290.— |
| Oblig. comunei Bucurescĭ 1883 | 5% | Ian.--Iul. | 94 3/4 |
| „ „ „ din 1884 | 5% | Mai-Nov. | —.— |
| „ „ „ din 1888 | 5% | Iun.-Dec. | —.— |
| „ „ „ din 1890 | 5% | Mai-Nov. | 95 1/2 |
| Scrisurĭ fonciare rurale . . . | 5% | Ian.-Iulie | 92 1/8 |
| „ „ urbane Bucurescĭ | 6% | „ „ | —.— |
| „ „ „ „ | 5% | „ „ | 85.— |
| „ „ „ Iaşĭ . . | 5% | „ „ | 81.1/2 |
| Oblig. Soc. de basalt artificial | 6% | „ „ | —.— |
| | V. N. | | |
| Banca Rom. ult div. fr. 12.81 | 500 | 150 v | —.— |
| Banca Nation. ult. div. 86.— | 500 | într. v. | 1645. |
| Banca agricolă . . . . . . . | 500 | 150 v. | 203 — |
| Dacia-România ult. div. 35 lei | 200 | într. v. | 441.— |
| Naţionala de asig. ult. div. 43 lei | 200 | „ „ | 461.— |
| Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 30 | 250 | „ „ | 305 -- |
| Soc. Rom. de Constr. ult. div. 15 l. | 250 | „ „ | 177. - |
| Soc. Rom. de Hârtie ult. — | 100 | „ „ | —.— |
| „Patria" Soc. de asig. ult d. 4 lei | 100 | „ „ | 115.-- |
| Soc. rom. de petrol 1 em. u. d. 0 | 200 | „ „ | —.— |
| „ „ „ 2 em. u. d. 0 | 100 | „ „ | —.— |
| Soc. de fur. militare u. d. 60 lei | 500 | „ „ | —.— |
| „Bistriţa" soc. p. f. hârtii 30 „ | 1000 | „ „ | —. |
| Societ. p. const. de Tramways | 200 | „ „ | 400.— |
| 20 francĭ aur | | | 20.09 |

SCOMPTURĬ:

| | | | |
|---|---|---|---|
| Banca naţ. a Rom. | 5% | Paris . . . . | 2% |
| Avansurĭ pe efecte | 6% | Petersburg . . | 4 1/2% |
| Casa de Depunerĭ | 5 1/2 | Berlin . . . . | 3% |
| Londra . . . . | 2% | Belgia . . . . | 3 1/2% |
| Viena . . . . . | 5% | Elveţia . . . . | 3% |

### Tèrgul de rîmătorĭ din Steinbruch.

Starea rîmătorilor a fost la 21 Iulie de 7769 capete, la 22 Iulie au întrat —.— capete şi au eşit 19 capete rĕmânênd la 23 Iulie un numĕr de 7750 capete.

Se noteză marfa: unguréscă veche grea dela —.— cr. până la —.— cr. marfă unguréscă tineră grea dela 45.— cr. până la 46.— cr., de mijloc dela 47.— cr. până la 48.— cr. uşóră dela —.— cr. până la —.— cr.

### Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 22 Iulie n. 1896.

| Sêminţe | Cualitatea per Hect. | Preţul per 100 chilogr. dela | până |
|---|---|---|---|
| Grâu Bănăţenesc | 81 | 6.80 | 6.90 |
| Grâu dela Tisa | 81 | 6.85 | 6.95 |
| Grâu de Pesta | 81 | 6.80 | 6.90 |
| Grâu de Alba-regala | 81 | 6.80 | 6.90 |
| Grâu de Bácska | 81 | 6.90 | 7.— |
| Grâu ung. de nord | 81 | .— | .— |

| Seminţe vechĭ orĭ noue | soiul | Cualitatea per Hect. | Preţul per 100 chilgr. dela | până |
|---|---|---|---|---|
| Sĕcară | | 70—72 | 5.60 | 5.65 |
| Orz | nutreţ | 60—62 | —.— | —.— |
| Orz | de vinars | 62.64 | —.— | —.— |
| Orz | de bere | 64.66 | —.— | —.— |
| Ovĕs | | 39.41 | 6.20 | 6.60 |
| Cucuruz | bănăţ. | 75 | .— | .— |
| Cucuruz | altŭ soiu | 78 | .— | .— |
| Cucuruz | „ | — | .— | .— |
| Hirişcă | „ | — | —.— | —.— |

Preţul pe 100 chilograme.

| Productediv. | Soiul | Cursul dela | până |
|---|---|---|---|
| Sem. de trif. | Luţernă ungur. | —.— | —.— |
| — | transilvană | —.— | —.— |
| — | bănăţénă | —.— | —.— |
| „ | roşia | —.— | —.— |
| Oleu de rap. | rafinat duplu | —.— | —.— |
| Oleu de in | | —.— | —.— |
| Uns. de porc | dela Pesta | 47.50 | 48.— |
| „ | dela ţéră | —.— | —.— |
| Slănină | svêntată | 43.— | 43.50 |
| „ | afumată | 48.— | 49 — |
| Sĕu | | —.— | —.— |
| Prune | din Bosnia în buţĭ | 9.75 | 10.— |
| „ | din Serbia în sacĭ | 9.75 | 10.— |
| Lictar | slavon nou | 13.50 | 14.— |
| „ | bănăţenesc | 12.— | 12.50 |
| Nucĭ | din Ungaria | | |
| Gogoşĭ | unguresci | | |
| „ | sêrbescĭ | | |
| Miere | brută | —.— | —.— |
| „ | galbină strecurată | —.— | —.— |
| Ceară | de Rosenau | —.— | —.— |
| Spirt | brut | —.— | —.— |
| „ | Drojdiuţe de spirt | —.— | —.— |

### Cursul losurilor private

din 22 Iulie 1896

| | cump. | vinde. |
|---|---|---|
| Basilica . . . | 6.60 | 7.— |
| Credit . . . . | 200.50 | 201.50 |
| Clary 40 fl. m. c. . . | 59.50 | 60.50 |
| Navig. pe Dunăre . . | 137.— | 140.— |
| Insbruck . . . . | 26.— | 27.— |
| Krakau . . . . | 26.50 | 27.50 |
| Laibach . . . . | 22.— | 23.— |
| Buda . . . . | 59.— | 61.— |
| Palffy . . . . | 60.— | 61.— |
| Crucea roşie austr. . | 18.— | 18.50 |
| dto ung. . . | 9.80 | 10.30 |
| dto ital. . . | 11.50 | 12.— |
| Rudolf . . . . | 22.50 | 23.50 |
| Salm . . . . | 69.50 | 70.50 |
| Salzburg . . . . | 26.25 | 27.25 |
| St. Genois . . . | 69.50 | 71.— |
| Stanislau . . . . | 43.— | 45.— |
| Trieitine 4 1/2% 100 m. c. | 145.— | 150.— |
| dto 4% 50 . | 69.— | 73.— |
| Waldstein . . . | 60.— | 62.— |
| Sêrbescĭ 3% . . . | 34.50 | 35.— |
| dto de 10 francĭ | —.— | —.— |
| Banca h. ung. 4% | 123.— | 124.— |

### Preţurile cerealelor din piaţa Braşov.

Din 24 Iulie st. n. 1896.

| Mĕsura sĕu greutatea | Calitatea. | Valuta austr. fl. | cr. |
|---|---|---|---|
| 1 H. L. | Grâul cel mai frumos | 5 | 70 |
| „ | Grâu mijlociu . . | 5 | 60 |
| „ | Grâu mai slab . . | 5 | 30 |
| „ | Grâu mestecat . . | 3 | 60 |
| „ | Sĕcară frumósă . . | 3 | 60 |
| „ | Sĕcară mijlociă . . | 3 | 50 |
| „ | Orz frumos . . . | 3 | — |
| „ | Orz mijlociu . . . | 2 | 80 |
| „ | Ovĕs frumos . . . | 2 | 50 |
| „ | Ovĕs mijlociu . . | 2 | 40 |
| „ | Cucuruz . . . . | 3 | 40 |
| „ | Mălaiu . . . . . | 4 | 90 |
| „ | Mazăre . . . . . | 7 | — |
| „ | Linte . . . . . | 7 | 10 |
| „ | Fasole . . . . . | 7 | — |
| „ | Sĕmênţă de in . . | 8 | — |
| „ | Sĕmênţă de cânepă | 6 | — |
| „ | Cartofĭ . . . . | — | 44 |
| „ | Măzĕriche . . . . | — | 49 |
| 1 kilă | Carnea de vită . . | — | 32 |
| „ | Carnea de porc . . | — | — |
| „ | Carnea de berbece . | — | 80 |
| 100 kil. | Sĕu de vită próspĕt | 21 | — |
| „ | Sĕu de vită topit | 32 | — |

### Cursul la bursa din Viena.

Din 24 Iulie 1896.

| | |
|---|---|
| Renta ung. de aur 4% . . . . . | 122.50 |
| Renta de coróne ung. 4% . . . . | 99.60 |
| Impr. căil. fer. ung. în aur 4 1/2% . | 124.75 |
| Impr. căil. fer. ung. în argint 4 1/2% | 101.80 |
| Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis. | 122.— |
| Bonurĭ rurale ungare 4% . . . | 97.05 |
| Bonurĭ rurale croate-slavone. . . | 97.50 |
| Imprum. ung. cu premii . . . . | 153.— |
| Losurĭ pentru reg. Tisei şi Segedin. | 139.50 |
| Renta de hârtie austr. . . . . | 101.65 |
| Renta de argint austr. . . . . | 101.70 |
| Renta de aur austr. . . . . . | 123.90 |
| Losurĭ din 1860 . . . . . . | 147.25 |
| Acţii de ale Băncei austro-ungară. | 977.— |
| Acţii de-ale Băncei ung. de credit. | 392.— |
| Acţii de-ale Băncei austr. de credit. | 363.25 |
| Napoleondorĭ. . . . . . . . | 9.51 |
| Mărcĭ imperiale germane . . . | 58.72 1/2 |
| London vista . . . . . . . | 119.75 |
| Paris vista . . . . . . . . | 47.60 |
| Rente de coróne austr. 4%. . . | 101.20 |
| Note italiene. . . . . . . . | 44.45 |

### Cursul pieţei Braşov.

Din 25 Iulie 1896.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Bancnote rom. | Cump. | 9.46 | Vênd. | 9.49 |
| Argint român. | Cump. | 9.40 | Vênd. | 9.45 |
| Napoleon-d'orĭ | Cump. | 9.48 | Vênd. | 9.51 |
| Galbenĭ | Cump. | 5.60 | Vênd. | 5.65 |
| Ruble rusescĭ | Cump. | 126.1/2 | Vênd. | —.— |
| Mărcĭ germane | Cump. | 58.40 | Vênd. | —.— |
| Lire turcescĭ | Cump. | 10.60 | Vênd. | —.— |
| Scris. fonc. Albina 5% | | 100.75 | Vênd. | 101.75 |

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**
Redactor responsabil **Gregoriu Maior.**

Nr. 1914—1896.
not.

## PUBLICAŢIUNE

Din partea subscrisei primării comunale se aduce la cunoscinţa publică, cumcă pe basa Inaltei concesiunĭ ministeriale Nr. 2801/1—2 1896 Comuna mare **Zêrnescĭ vinde** pe calea licitaţiunei publice şi de oferte, în partea din pădure „Nămaia", conform planului de pădurit aprobat, următorul cuant de **lemne** şi anume:

I. In clasa de esploatare D. seria I departamentul 1 tabla 1 circa 68,210 metri cubicĭ molidv.

II. In clasa de esploatare E. seria I departamentul 1 tabla 1, 2, 4, 7, şi 9 circa 38,209 metri cubicĭ molidv şi 86,094 metri cubicĭ lemn de fag.

Preţul de strigare sĕ fixéză pentru molidv cu 60 (şéseḑecĭ) crucerĭ, ér pentru fag 10 (ḑece) crucerĭ de fiă-care metru cubic.

Ofertele provĕḑute cu timbru de 50 cr. şi 10% din preţul de strigare ca vadiu sunt a se înainta subscrisei primării comunale până la începerea licitaţiunei verbale, care se va ţiné Marţĭ la 1 Septemvre st. n. 1896 la 10 óre a. m. în cancelaria primăriei comunale din Zêrneştĭ.

Reflectanţii sunt rugaţĭ a scrie clar în oferte, atât în cifre, cât şi în litere preţul oferit de fiă-care metru cubic.

Oferte se pot face şi separat, adecă sĕu numai pentru molidv, sĕu numai pentru fag.

Se observă, că la sus numita pădure, care se află în o depărtare de 16 Klm. de Comună, conduce drum, care cu puţine spese se póte aduce în starea cea mai bună şi în fine că în Comună se află şi staţiune de drum de fier.

Condiţiunile de licitaţiune se pot vedé în órele oficióse la primăria comunală din Zêrneştĭ.

Zêrneştĭ, la 20 Iulie 1896.

Primăria comunei Zêrneştĭ:

Ioan Şona, primar. Nistor Podar, notar.

1027,1—3